

Univerzita Pardubice

**Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomických věd**

Analýza municipálních příjmů

Jana Kholová

**Bakalářská práce
2013**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Kholová**
Osobní číslo: **E09354**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**
Název tématu: **Analýza municipálních příjmů**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalantka provede analýzu municipálních příjmů obce Svatobořice-Mistřín v období 2001-2011 pomocí regresní analýzy v rámci finančního systému platného v České republice. Zaměří se na charakteristiku a analýzu trendu jednotlivých příjmů plynoucích do rozpočtu obce za stanovené období. Součástí bude i odhad vybraných příjmů, které může obec očekávat v následujících dvou letech.

Pozsah grafických prací: -
Pozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

HINDLS, R. Statistika pro ekonomy. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
PAŘÍZKOVÁ, I. Finance územní samosprávy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 238 s. ISBN 978-80-210-4511-8.
PEKOVÁ, J. Finance územní samosprávy: Teorie a praxe v ČR. 1. vyd. Praha: Walters Kluwer, 2011. 587 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
PEKOVÁ, J. Hospodaření a finance územní samosprávy. 1. vyd. Praha: Management Press, 2004. 375 s. ISBN 80-7261-086-4.
PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009. 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.

Vedoucí bakalářské práce:

Kořátková Stránská
Ing. Pavla Kořátková Stránská, Ph.D.
Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: 27. srpna 2012

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2013

Myšková
doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

Volejníková
doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 9. října 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 4. 2013

Jana Kholová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce paní Ing. Koťátkové Stránské, Ph.D. za její odbornou pomoc a cenné rady, a paní místostarostce obce Svatobořice-Mistřín Ing. Terezii Čičákové za poskytnuté informace, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce s názvem „Analýza municipálních příjmů“ je věnována analýze příjmů obce Svatobořice-Mistřín v Jihomoravském kraji. První část popisuje finanční systém územní samosprávy v České republice, strukturu územních rozpočtů a příjmů obecních rozpočtů a zmiňuje rozpočtové určení daní. Další část se věnuje teoretickému popisu použitých metod regresní analýzy a časových řad. V poslední části je charakterizována obec Svatobořice-Mistřín, její občanská vybavenost a zabývá se jejími jednotlivými příjmy do místního rozpočtu. Cílem bakalářské práce je analýza příjmů obce Svatobořice-Mistřín v letech 2001 – 2011 a jejich odhad na období následujících dvou let.

KLÍČOVÁ SLOVA

municipální příjmy, obec Svatobořice-Mistřín, rozpočet obce, finanční systém územní samosprávy v ČR, regresní analýza, analýza časových řad

TITLE

Analysis of municipal revenues

ANNOTATION

The bachelory thesis titled "Analysis of municipal revenues" is devoted to the analysis income of municipality Svatobořice - Mistřín in South Moravia. The first part of this work describes the financial system of local government in the Czech Republic, the structure of territorial budgets, revenues of municipal budgets and tax assignment. The next part is devoted to the teoretical description of used methods of regression analysis and time series. In the last part is characterized municipality Svatobořice-Mistřín, its municipality facilities and deals with its individual revenues to the local budget. The aim of this work is the analysis revenues of municipality Svatobořice - Mistřín in period 2001 - 2011 and their estimate for the next two years.

KEYWORDS

municipal revenues, municipality Svatobořice-Mistřín, the budget of the municipality, financial system of local government in the Czech Republic, regression analysis, time series analysis

OBSAH

ÚVOD	7
1 FINANČNÍ SYSTÉM ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY V ČR.....	8
1.1 STRUKTURA VEŘEJNÉ SPRÁVY V ČR.....	8
1.1.1 Územní státní správa	9
1.1.2 Územní samospráva.....	9
1.2 FISKÁLNÍ FEDERALISMUS	12
1.2.1 Kombinovaný model fiskálního federalismu.....	13
1.3 PRINCIPY FINANČNÍHO SYSTÉMU ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY	14
2 ÚZEMNÍ ROZPOČET.....	17
2.1 STRUKTURA ÚZEMNÍHO ROZPOČTU	18
2.2 PŘÍJMY OBCÍ.....	19
2.2.1 Daňové příjmy obcí.....	20
2.2.2 Nedaňové příjmy obcí	22
2.2.3 Dotace a transfery	23
2.3 ROZPOČTOVÉ URČENÍ DANÍ.....	24
2.3.1 Rozpočtové určení daní v roce 2001	24
2.3.2 Rozpočtové určení daní platné v letech 2002 – 2007	26
2.3.3 Rozpočtové určení daní platné v letech 2008 – 2012	26
2.3.4 Rozpočtové určení daní platné od 1. 1. 2013.....	28
3 REGRESNÍ ANALÝZA.....	30
3.1 JEDNODUCHÝ MODEL LINEÁRNÍ REGRESE	30
3.2 PRINCIP METODY NEJMENŠÍCH ČTVERCŮ	31
4 ANALÝZA ČASOVÝCH ŘAD.....	33
4.1 DRUHY ČASOVÝCH ŘAD	33
4.2 MODELOVÁNÍ ČASOVÝCH ŘAD	33
4.2.1 Klasický (formální) model.....	34
4.3 REGRESNÍ ANALÝZA TRENDU	35
4.4 TEMPO RŮSTU A ŘETĚZOVÉ INDEXY	37
5 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE SVATOBOŘICE-MISTRŮN.....	39
5.1 DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE	39
5.2 OBČANSKÁ VYBAVENOST OBCE	41
6 ANALÝZA MUNICIPALNÍCH PŘÍJMŮ OBCE SVATOBOŘICE-MISTRŮN	42
6.1 STRUKTURA PŘÍJMŮ OBCE.....	42
6.2 REGRESNÍ ANALÝZA PŘÍJMŮ ROZPOČTU OBCE	44
6.3 DAŇOVÉ PŘÍJMY OBCE	45
6.3.1 Struktura daňových příjmů obce.....	46
6.3.2 Místní poplatky	46
6.3.3 Daň z nemovitosti	48
6.4 REGRESNÍ ANALÝZA DAŇOVÝCH PŘÍJMŮ OBCE.....	49
ZÁVĚR.....	51
POUŽITÁ LITERATURA.....	53
SEZNAM PŘÍLOH	55

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Členění běžných a kapitálových příjmů na jednotlivé druhy.....	20
Tabulka 2: Koefficienty postupných přechodů a násobky postupných přechodů	27
Tabulka 3: Podíly počtu čtyř největších měst.....	27
Tabulka 4: Koefficienty postupných přechodů a násobky postupných přechodů + podíly počtu čtyř největších měst.....	29
Tabulka 5: Druhy trendových funkcí.....	36
Tabulka 6: Skladba obyvatelstva obce Svatobořice-Mistřín v roce 2011.....	40
Tabulka 7: Rozpočtové příjmy (v mil. Kč) a tempo růstu (v %) v jednotlivých letech za období 2001 – 2011 a jejich odhad na další dva roky.....	45
Tabulka 8: Výnosy z místních poplatků (v mil. Kč) a tempo růstu (v %) v jednotlivých letech za období 2001 – 2011 a jejich odhad na další dva roky	47
Tabulka 9: Výnos z daně z nemovitosti (v mil. Kč) a tempo růstu (v %) v jednotlivých letech za období 2001 – 2011 a jejich odhad na roky 2012 a 2013	48
Tabulka 10: Daňové příjmy (v mil. Kč) a tempo růstu (v %) v jednotlivých letech za období 2001 – 2011 a jejich odhad na roky 2012 a 2013	49

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Struktura veřejné správy v ČR od roku 2003	9
Obrázek 2: Současný model kombinovaného fiskálního federalismu v ČR.....	14
Obrázek 3: Druhy dotací.....	24
Obrázek 4: Vývoj počtu obyvatel v obci Svatobořice-Mistřín.....	40
Obrázek 5: Vývoj rozpočtových příjmů obce Svatobořice-Mistřín v letech 2001 -2011 (v mil. Kč).....	42
Obrázek 6: Struktura příjmů obce Svatobořice-Mistřín za období 2001 – 2011 (v mil. Kč)...	43
Obrázek 7: Podíly jednotlivých druhů rozpočtových příjmů obce Svatobořice-Mistřín (v %)44	
Obrázek 8: Polynomický trend rozpočtových příjmů pro období 2001 - 2011 a odhad regresní analýzy těchto příjmů na roky 2012 a 2013 (v mil. Kč).....	45
Obrázek 9: Struktura daňových příjmů obce Svatobořice-Mistřín za období 2001-2011 (v mil. Kč).....	46
Obrázek 10: Mocninný trend výnosů z místních poplatků v období 2001 - 2011 a odhad regresní analýzy těchto výnosů na roky 2012 a 2013 (v mil. Kč)	48
Obrázek 11: Polynomický trend výnosů daně z nemovitosti za období 2001 - 2011 a odhad regresní analýzy těchto výnosů na roky 2012 a 2013 (v mil. Kč)	49
Obrázek 12: Polynomický trend daňových příjmů za období 2001 - 2011 a odhad regresní analýzy těchto příjmů na roky 2012 a 2013 (v mil. Kč).....	50

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČOV	čistička odpadních vod
ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
DSO	dobrovolný svazek obcí
EU	Evropská unie
FO	fyzická osoba
MŠ	mateřská škola
P	příjmy
PO	právnícká osoba
RUD	rozpočtové určení daní
Sb.	sbírka zákonů
SR	státní rozpočet
V	výdaje
VPS	všeobecná pokladní správa
ZŠ	základní škola

ÚVOD

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů a tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Je základním územním samosprávným celkem, který má svůj vlastní majetek a hospodaří s ním. Pro tyto účely potřebuje mít obec zajištěný dostatek příjmů ve svém rozpočtu. V České republice je zaveden kombinovaný model fiskálního federalismu, tzn., že obce při získávání svých příjmů nejsou zcela závislé jen na svých vlastních příjmech, ale funguje zde i určitý systém přerozdělování financí od vyšších správních celků.

Příjmy obcí se rozdělují do několika skupin. Tvoří je např. daňové příjmy, dotace, různé kapitálové příjmy, úvěry, půjčky aj. Nejvýnosnější skupinou pro obec jsou daňové příjmy. Významným zdrojem daňových příjmů jsou výnosy ze sdílených daní nebo v dnešní době často využívané dotace. Nezanedbatelnou součástí daňových příjmů jsou také výnosy z místních poplatků a daně z nemovitosti, jejichž výši si mohou částečně obce samy ovlivnit. Výše příjmů obce však záleží na mnoha faktorech a schopnosti dané obce tyto příjmy získat.

Bakalářská práce se zabývá analýzou municipálních příjmů obce Svatobořice-Mistřín. Cílem práce je analyzovat její příjmy v letech 2001 – 2011 pomocí regresní analýzy a časových řad a uvést odhady u vybraných druhů municipálních příjmů na období následujících dvou let.

Problematika struktury veřejné správy, územních samosprávných celků a příjmů plynoucích do místního rozpočtu je v práci členěna do šesti kapitol. První kapitola se zabývá finančním systémem územní samosprávy, strukturou veřejné správy v ČR a fiskálním federalismem, které ovlivňují přerozdělování financí obcím. Na toto téma navazuje ve druhé kapitole popis územního rozpočtu, se zaměřením na obecní rozpočty, jejich struktura, druhy příjmů obcí a rozpočtové určení daní ovlivňující výši daňových příjmů.

Ve třetí a čtvrté kapitole jsou teoreticky popsány metody používané pro sestavení regresní analýzy, časových řad, tempa růstu a výpočet odhadu příjmů na následující období pomocí regresní analýzy různých trendů.

Po tomto všeobecném teoretickém základu následuje v kapitole pět charakteristika analyzované obce Svatobořice-Mistřín a popis její občanské vybavenosti. V poslední šesté kapitole jsou analyzovány pomocí výše uvedených statistických metod příjmy této obce za období 2001 – 2011 a u vybraných druhů příjmů je proveden jejich odhad na období následujících dvou let. Cílem této kapitoly je přiblížit základní strukturu rozpočtových příjmů.

1 FINANČNÍ SYSTÉM ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY V ČR

Finanční systém územní samosprávy v České republice vychází ze struktury veřejné správy. Tento systém také vyplývá z kombinovaného modelu fiskálního federalismu, který byl v ČR zaveden na začátku 90. let 20. století a je využíván dodnes.

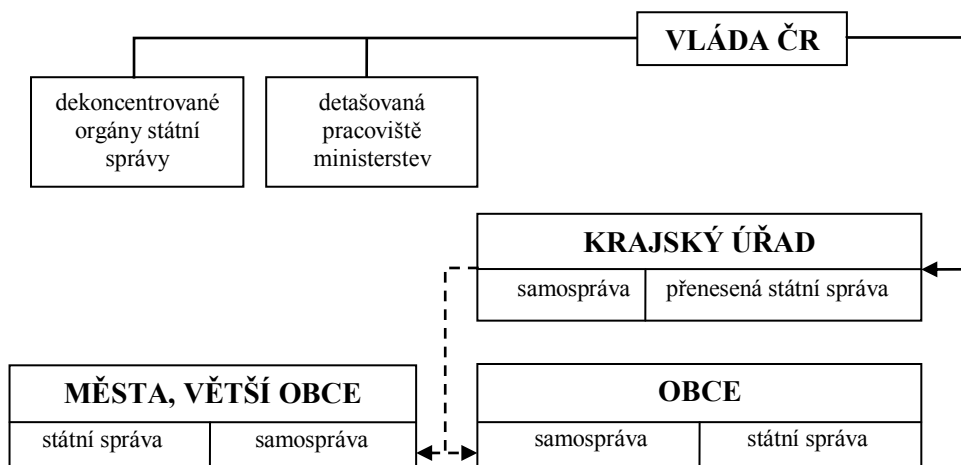
1.1 Struktura veřejné správy v ČR

Veřejná správa může být chápána jako souhrn různých orgánů a institucí (v tomto případě jde o organizační či institucionální pojetí) a soubor záměrných činností orgánů a institucí i úkolů, které jsou zabezpečovány na jednotlivých vládních úrovních. Jedná se tedy o správu veřejných záležitostí, a to ve veřejném zájmu, které jsou někdy vykonávány i na ochranu tohoto veřejného zájmu. Příkladem může být správní dozor (např. školní inspekce). [10]

Veřejná správa je tvořena soustavou orgánů státní správy a územní samosprávy a vazeb mezi nimi [11]. Viz obrázek 1.

Státní správa je přímo, nebo zprostředkovaně řízena ústřední vládou. Ústřední vláda funguje jako nejvyšší orgán moci výkonné a politické, má všeobecnou působnost a v oblasti správy kontroluje, sjednocuje a koordinuje činnost ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy. Existují také další ústředními orgány se specializovanou působností, a to ministerstva a ostatní ústřední orgány státní správy (např. Český statistický úřad, Český úřad zeměměřičský a katastrální). Důležitým rysem státní správy je jednotná úprava výkonu pro celé území státu daná zákonem. [11]

V České republice existuje na úrovni územní veřejné správy tzv. smíšený model. Tento model znamená, že obce jako základní územní samosprávné celky, případně i vyšší územní samosprávné celky (kraje) vykonávají jak vlastní samosprávné funkce – tzn. územní samosprávu, tak současně v mezích zákona i některé úkony státní správy, v rámci systému veřejné správy. V tomto případě se jedná o tzv. přenesenou státní správu, nebo také státní správu vykonávanou v přenesené působnosti. [9]

Obrázek 1: Struktura veřejné správy v ČR od roku 2003

Zdroj: [11]

1.1.1 Územní státní správa

V současné době je v České republice zaveden dvoustupňový systém územní státní správy. První stupeň tvoří obecní úřady, popřípadě pověřené obecní úřady a úřady s rozšířenou působností vykonávající řadu úkolů státní správy v rámci přenesené působnosti. Druhý stupeň je tvořen krajskými úřady. Tyto vznikly na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, jako nový prvek v soustavě územních orgánů na základě proběhnutých voleb do krajských zastupitelstev v roce 2000. [11]

Státní správu v území vykonávají ještě dekoncentrované orgány se specializovanou působností. Územní působnost těchto orgánů se může krýt s územně administrativními jednotkami (kraji a okresy), ale může se od ní i lišit. Např. báňské úřady mají specifické územní obvody. Některé orgány se specializovanou působností vytváří svoje složky na úrovni okresů i krajů (např. finanční ředitelství a finanční úřady), jiné pouze na jednom z těchto stupňů (např. úřady práce jsou vytvářeny jen na úrovni okresů). [11]

1.1.2 Územní samospráva

Územní samospráva je nestátní subjekt a podle zákona je na státu nezávislá. I když má územní samospráva dost velké rozhodovací pravomoci, stát ovlivňuje její postavení, funkce i její hospodaření, a to pomocí legislativy, protože má zákonodárnou moc. Územní samospráva musí tedy dodržovat fiskální disciplínu. [9]

Hlavní kostru finančního systému územní samosprávy tvoří územní rozpočet. Kromě územního rozpočtu však mohou existovat ve finančním systému i mimorozpočtové fondy, které jsou zpravidla účelové. Nedílnou součástí celkového finančního systému v zemi je

finanční systém na úrovni územní samosprávy. Územní rozpočty (rozpočty obcí, krajů), a také mimorozpočtové fondy, které jsou chápány, jako decentralizované peněžní fondy jsou tedy součástí rozpočtové soustavy. [9]

Ve všech vyspělých zemích je sestavování územního rozpočtu a hospodaření podle tohoto rozpočtu v průběhu rozpočtového období na každé úrovni územní samosprávy ze zákona povinné. Zcela v kompetenci územní samosprávy je zpravidla vytváření mimorozpočtových fondů a jejich využití v systému financování potřeb územní samosprávy. V ČR je toto v rozhodovací pravomoci voleného orgánu – zastupitelstva obce, kraje. [10]

Zvolený finanční systém územní samosprávy, který se zdá být vhodný v současné době, se může po letech stát problematickým. Mohou se změnit okolnosti, cíle a nástroje municipální (obecní) a regionální politiky státu, za kterých funguje, a to v závislosti na hospodářské situaci v obci nebo regionu. Z těchto důvodů nelze říci, že by existoval ideální univerzální systém financování potřeb obcí a regionů a systém financování územní samosprávy. [10]

Co se týče územní samosprávy v ČR i zde existuje dvoustupňový systém. Základní jednotkou územní samosprávy podle Ústavy ČR (ústavní zákon č. 1/1993 hlava VII čl. 99) je **obec**. Vyšším (druhým) stupněm dle Ústavy jsou vyšší územní správní celky, které nesou název **kraj** a reálně vznikly 1. 1. 2001 na základě zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Podle zákona bylo na území ČR vymezeno 14 vyšších územních samosprávných celků – krajů. [11]

Každý stupeň územní samosprávy má své tři typické znaky: [10]

- území – představuje územní celek, který je geograficky ohraničený;
- společenství občanů – občané ČR s trvalým pobytem a občané s čestným občanstvím obce (města). Avšak zahrnují se sem také právnické osoby, podnikatelé a jiné fyzické osoby, které vstupují do různých vztahů k obci nebo mají sídlo, přechodné bydliště apod. na území dané obce;
- samospráva veřejných záležitostí týkajících se daného společenství občanů na katastrálním území obce, tzn. působnost, vlastní kompetence.

V rámci reformy veřejné správy byl schválen nový zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2001. Podle § 1 tohoto zákona: „*Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů a tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.*“

Obec je také definována jako veřejnoprávní korporace, která vlastní majetek, se kterým hospodaří, má vlastní finanční prostředky a sestavuje svůj vlastní rozpočet. [11]

Působnost obcí se dělí na samostatnou a přenesenou v rozsahu stanovenou zákony. Samospráva (samostatná působnost) veřejných záležitostí je prováděna prostřednictvím volených orgánů – zastupitelstev, anebo přímým hlasováním obyvatel v místním referendu. [11]

U obcí a měst¹ v ČR je zajištění vlastní samosprávy prvořadé. Jak již bylo řečeno, v ČR se využívá smíšený model a tedy obce i kraje zabezpečují za stát i další úkoly v rámci přenesené působnosti [10].

V současné době proto podle míry přenesení státní správy jsou rozlišovány tyto kategorie obcí: [11]

- obec;
- obec s matričním úřadem;
- obec se stavebním úřadem;
- obec s pověřeným obecním úřadem a obec s rozšířenou působností.

Podle rozsahu výkonu státní správy v přenesené působnosti jsou rozlišovány obce se základním rozsahem přenesené působnosti (tu vykonávají všechny obce) a obce se širším rozsahem přenesené působnosti. Jedná se o obce, které vykonávají státní správu v přenesené působnosti i na území druhých obcí, tj. pro obce spadající do jejich správního obvodu. Obcím (tak i krajům) náleží za plnění úkolů v přenesené působnosti příspěvek na výkon státní správy. Tento příspěvek je vyplácen ze státního rozpočtu, z kapitoly Všeobecné pokladní správy. [11]

Existuje také další dělení obcí podle § 61 zákona číslo 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona se rozlišují tyto základní druhy obcí: [9]

- obce, které nejsou městy;
- města – musí mít nejméně 3000 obyvatel;
- obce s pověřenými obecními úřady a obce s rozšířenou působností;

¹ Podle § 3 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, je městem obec, která má alespoň 3 000 obyvatel a pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.

- statutární města – města, která mohou rozčlenit své území na městské obvody nebo městské části (např. Brno, Pardubice, Hradec Králové aj.);
- hlavní město Praha členěné na městské části (obvody);
- městys – jde jen o navrácení titulu na základě schválené žádosti obce Parlamentem ČR, nemá žádný význam pro rozsah působnosti nebo plnění funkcí (ty má stejné jako obec).

Pro výkon samosprávy i státní správy je důležité a ze zákona povinné, aby obce (i kraje) měli zřízené své orgány. Orgány obce se dělí na volené a výkonné.

Voleným orgánem obce je zastupitelstvo, které samostatně spravuje obec. Ze svých členů si zastupitelstvo volí starostu a místostarostu. Místostarosta nahrazuje starostu po dobu jeho nepřítomnosti. Starosta zastupuje obec navenek, je odpovědný zastupitelstvu a stojí v čele obecního úřadu, který tvoří společně s místostarostou, tajemníkem (tato funkce nemusí být zřízena) a zaměstnanci obecního úřadu. [11]

Výkonným orgánem obce je rada obce. Tvoří ji starosta a členové rady, kteří byli zvoleni z řad zastupitelů obce [11].

Dalšími výkonnými orgány jsou výbory a komise zřizované zastupitelstvem. Povinně musí být v obci zřízen finanční a kontrolní výbor. V případě, že na území obce žije podle posledního sčítání lidu nejméně 10% občanů jiné národnosti než české, musí také zřídit výbor pro národnostní menšiny. Ostatní výbory² jsou dobrovolné a zřizovány na základě rozhodnutí zastupitelstva, stejně jako komise, které mohou být zakládány jako iniciativní a poradní orgány. [11]

Obdobně je tomu také s orgány krajů.

1.2 Fiskální federalismus

Pod pojmem fiskální federalismus se rozumí vícestupňové (minimálně ústřední a místní stupeň veřejné správy) uspořádání rozpočtové soustavy. Fiskální systém je vždy vícestupňový a to bez ohledu na formu státu (federace, unitární stát) nebo formu správy (republika, monarchie) a týká se tedy fungování systému veřejných financí obecně. [7]

Fiskální federalismus se tedy především zabývá finančními vazbami (výraz „fiskální“) a to hlavně mezi ústřední vládou a nižšími správními úrovněmi v rámci veřejného sektoru a vyjadřuje, že jde o víceúrovňové uspořádání rozpočtové soustavy (výraz „federativní“).

² například mohou být zřízeny osadní nebo místní výbory

Zaobírá se optimálním přiřazením příjmů, rozdělením odpovědnosti za zabezpečování a financování veřejných statků mezi jednotlivými články, či úrovněmi fiskálního systému. [11]

Podle rozdělení veřejných příjmů a výdajů mezi jednotlivé rozpočty a podle vazeb mezi rozpočty existuje v teorii fiskálního federalismu několik modelů: [10]

- vertikální model fiskálního federalismu
 - centralizovaný model fiskálního federalismu;
 - decentralizovaný model fiskálního federalismu;
 - kombinovaný model fiskálního federalismu;
- horizontální model fiskálního federalismu.

V České republice je v současné době využíván kombinovaný model fiskálního federalismu s určitými decentralizačními prvky [11].

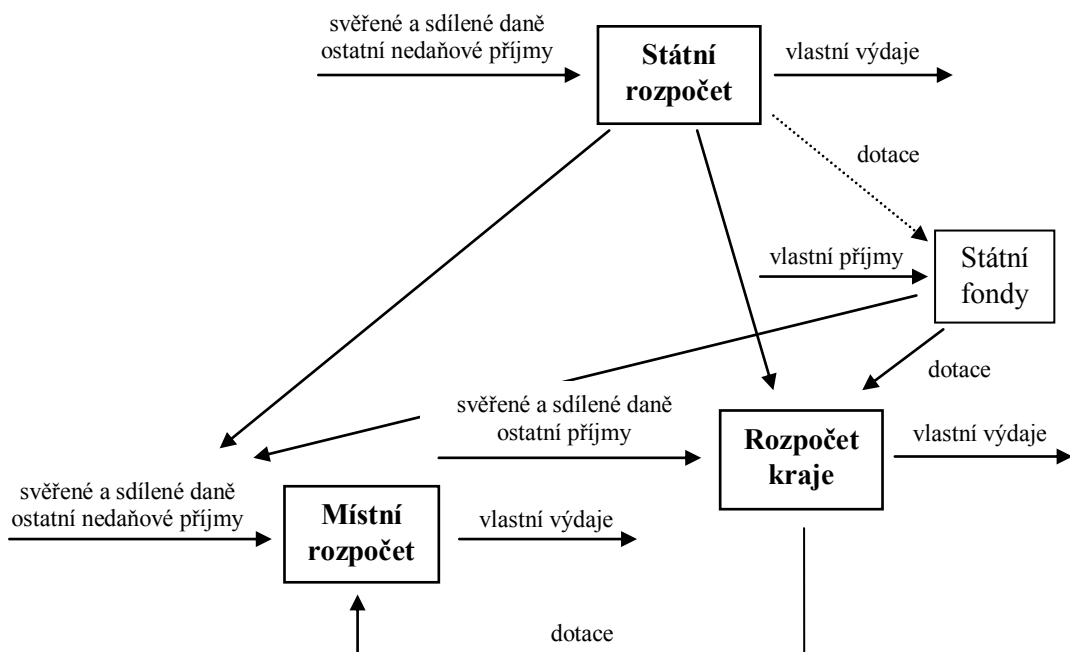
1.2.1 Kombinovaný model fiskálního federalismu

Kombinovaný model v různém rozsahu centralizuje některé veřejné příjmy do státního rozpočtu a některé decentralizuje do rozpočtů jednotlivých stupňů územní samosprávy [10].

V tomto modelu převládají buď centralizační, nebo decentralizační prvky. Situace, kdy převládají centralizační prvky, je charakterizována tak, že většina příjmů plyne do státního rozpočtu a z něj jsou poskytovány dotace ostatním rozpočtům. Ve druhém případě, tzn., že převládají decentralizační prvky, je možné toto popsat jako situaci, kdy se posiluje postavení územní samosprávy. Územním rozpočtům jsou vymezeny větší příjmy (mají větší podíl na svěřených a sdílených daních) a z toho také vyplývá, že relativní soběstačnost těchto rozpočtů roste. [10]

Každá vládní úroveň, tzn. včetně územní samosprávy, má tedy vyčleněny své vlastní daňové příjmy. Nižší vládní úrovně ovšem dostávají menší příjmy v podobě místních a regionálních daní a některých dalších svěřených, popřípadě i sdílených daní. Objem těchto prostředků je však menší než je jejich maximální potřeba v krátkém období během rozpočtového roku. Příjmy nižších vládních úrovní jsou potom doplňovány dotacemi z vyšších rozpočtů. [9]

Kombinovaný model, který je v současné době využíván v ČR, ilustruje obrázek 2.

Obrázek 2: Současný model kombinovaného fiskálního federalismu v ČR

Zdroj: [11]

Tento model byl v ČR zaveden až po roce 1990 a vždy tedy v ČR neexistoval. Před rokem 1990 byl v tehdejší Československu využíván vysoce centralizovaný model fiskálního federalismu. Finanční soběstačnost nižších rozpočtů (v té době národních výborů, které však nebyly ze zákona samosprávné jednotky) byla však velmi malá a dále tu existovala vysoká míra přerozdělování. [11]

1.3 Principy finančního systému územní samosprávy

V místních financích jsou vymezovány různé principy finančního systému územní samosprávy [9].

Peková se ve svých knihách se pokusila o jisté shrnutí, a vymezení principů finančního systému územní samosprávy, ze kterých jsou níže vybrány ty nejzákladnější principy.

Hospodaření podle ročního rozpočtu. Rozpočet sestavený na jeden rok je nástrojem financování potřeb jednotlivých územních samospráv a také je důležitým finančním plánem na rozpočtové období. Hlavní objem finančních prostředků územní samosprávy se koncentruje v jejím rozpočtu. [10]

Každá územní samospráva by měla vytvářet **mimorozpočtové fondy v omezené míře** a to tak, aby nedocházelo k rozměňování relativně omezených finančních prostředků do fondů, které jsou zpravidla účelové. V těchto fondech jsou totiž finanční prostředky po dobu rozpočtového období účelově vázány. [10]

Finanční systém územní samosprávy by měl s veřejnými financemi **fungovat jeden celek** a tedy také respektovat změny ve veřejné ekonomice [9].

Musí existovat **určitý stupeň municipální a regionální autonomie**, tzn. územní samospráva má mít rozhodovací pravomoc ale i odpovědnost. Měl by se tu vyskytovat určitý stupeň finanční nezávislosti na státu, tzn. určitá míra finanční soběstačnosti územní samosprávy. [10]

V přerozdělovacích vztazích vládne **spravedlnost a slušnost**, jak mezi státem a územní samosprávou, tak mezi obcemi a samozřejmě také mezi regiony. Z tohoto vyplývá také princip solidarity mezi bohatšími a chudšími obcemi a regiony. [9]

Pravidla hospodaření by měli být stabilní, a to v delším časovém horizontu. Nemělo by tedy příliš často docházet ke změnám v pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky, k častým změnám v daňovém určení a výrazným změnám v konstrukci daní, protože toto ovlivňuje daňový výnos. [10]

Finanční systém musí být **účinný**. Využití prostředků rozpočtu má být efektivní a to i v případě mimorozpočtových fondů. Toto má dopad na zvýšení alokační efektivnosti a na zvýšení ekonomického potenciálu daného území. Územní samospráva by měla mít takový finanční systém, který bude podporovat výkonnost lokální a regionální ekonomiky. [9]

Důraz se klade také na **administrativní nenáročnost** finančního systému, což by se mělo projevit nízkými náklady na zabezpečení fungování finančního systému územní samosprávy. Z toho vyplývá, že zejména náklady na výběr a správu příjmů, včetně příjmů daňových, by se měli co nejvíce minimalizovat. Zahrnuje se sem také jednoduchost a snadné prosazení systému, naopak by mělo být ale obtížné tento systém obejít, např. u místních daní. [10]

Existence určitého stupně **kontroly** ze strany ústřední vlády je také velmi důležitá. Stát zpravidla poskytuje územní samosprávě značnou část finančních zdrojů ze státního rozpočtu, proto by se měla zachovat kontrola nad jejich použitím, tzn. kontrola ze strany ústřední vlády. Účinná by měla být ale také kontrola veřejná a občanská, tím se zajišťuje průhlednost finančního systému. [10]

Finanční systém by měl být tedy **průhledný, jednoduchý** a jasně **pochopitelný** pro všechny. [10]

Mezi jednotlivými principy finančního systému je úzká souvislost ale působit může každý s rozdílnou intenzitou. Řada faktorů, jako je vliv různého postavení jednotlivých úrovní územní samosprávy, model územní samosprávy, využívání kombinovaného modelu

fiskálního federalismu s převazujícími decentralizačními prvky a další faktory, mohou hrát také různou roli v zavedeném finančním systému. Souhrnem všech těchto principů je co nejlepší využití jednotlivých funkcí veřejných financí³ v rámci finančního systému na úrovni územní samosprávy. Měl by také napomáhat k efektivnímu využití finančních zdrojů obsažených v celé soustavě veřejných rozpočtů a umožnit optimální rozvoj obcí a regionů. [9]

„Obecná tendence ve vyspělých zemích směřuje ke zvýšení míry fiskální decentralizace a tím i finanční soběstačnosti územní samosprávy“ [9].

³ Funkcemi veřejných financí se rozumí funkce alokační, redistribuční a stabilizační.

2 ÚZEMNÍ ROZPOČET

Pojem rozpočet vznikl ze starofrancouzského „*boulgette*“, což znamenalo kožený vak na peníze. V širším pojetí se rozpočtem rozumí přehled výdajů, ať už soukromého nebo veřejného hospodářství, za určité období a taktéž přehled příjmů za stejné období. [7]

Územní rozpočet (rozpočet obce, kraje) je nejdůležitějším článkem finančního systému na úrovni územních samosprávných celků. Pro zajištění činnosti územní samosprávy je totiž územní rozpočet jedním z nejdůležitějších nástrojů a také proto, je hospodaření podle ročního rozpočtu ze zákona povinné. [10]

Rozpočty územních samospráv jsou také nazývány jako **decentralizované peněžní fondy**, ve kterých se soustřeďují jejich příjmy a výdaje. Příjmy mohou být získané na základě přerozdělení v rozpočtové soustavě i vytvořené vlastní činností územní samosprávy. Z příjmů se potom hradí výdaje, které v sobě zahrnují financování čistých veřejných a smíšených statků. Územní rozpočet je vytvářen, rozdělován a používán s využitím nenávratného, neekvivalentního a nedobrovolného způsobu financování, který využívají všechny veřejné rozpočty. [11]

Územní rozpočet může být také charakterizován jako **bilance**. Zde se zaznamenávají jednotlivé druhy příjmů a výdajů a jejich účtování. Toto účtování je v ČR upraveno zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Cílem hospodaření je buď vyrovnaný rozpočet ($P = V$), nebo přebytkový rozpočet ($P > V$). [9]

S příjmy a výdaji se hospodaří v průběhu rozpočtového období, které je v ČR shodné s kalendářním rokem [11].

Hospodaření lze charakterizovat vztahem (1):

$$F_1 + P - V = F_2 \quad (1)$$

kde F_1 stav finančních prostředků v rozpočtu na počátku rozpočtového období,

P příjmy, V výdaje, F_2 stav peněžních prostředků v rozpočtu na konci roku

Mohou nastat situace: [11]

- $F_2 > F_1$, tzn., že se vytváří finanční rezerva, která se využije v následujícím rozpočtovém roce;

- $F_2 < F_1$, tzn., že je hospodařeno s deficitem a bude nutné použít rezerv z minulých let nebo jiných zdrojů (např. překlenovacího úvěru) na vyrovnání rozpočtové bilance;
- $F_1 = F_2$, tzn., že rozpočet je vyrovnaný a tudíž nevznikla ani finanční rezerva ani deficit.

Roční územní rozpočet je také **finančním plánem**, podle něhož územní samospráva hospodaří. Vlivem různých faktorů se však může v průběhu rozpočtového období skutečné plnění rozpočtu lišit od plánovaného. Rozpočet se proto se schválením zastupitelstva obce (kraje) může upravovat i v průběhu rozpočtového období. [9]

Ve finančním plánu musí být výdaje územní samosprávy kryty příjmy. A to buď příjmy, které se dají reálně očekávat, vytvořenými rezervami nebo půjčkami, které však lze získat a také splatit. [11]

U plánování příjmů a výdajů územních rozpočtů existuje tzv. rozpočtové omezení. Souvisí s plánováním výdajů pro financování určitých záměrů a cílů a tím, že územní samospráva může naplánovat a realizovat jen ty záměry a cíle, na které je schopna vytvořit dostatečný objem zdrojů na příjmové straně. Obce (kraje) mají omezené pravomoci v ovlivňování příjmů a nejsou zcela finančně soběstačné. O příjmech se tudíž uvažuje jako o rozpočtovém omezení. [11]

Na územní rozpočet lze také nahlížet jako na **nástroj prosazování cílů municipální (obecní) a regionální politiky**. Územní rozpočet je tedy nástroj, prostřednictvím něhož je možné realizovat ekonomický a sociální rozvoj daného území, prosazovat poslání samosprávy, prosazovat veřejný zájem a preference obyvatelstva žijících na daném území. [10]

2.1 Struktura územního rozpočtu

Rozpočet obce (kraje) je v ČR sestaven z běžného a kapitálového rozpočtu, tak jako ve většině zemí. Rozdělením na běžný a kapitálový rozpočet je možné přehledně rozebrat, na co jsou použity daňové i nedaňové příjmy, analyzovat potřebu využívání návratných příjmů na financování investic a únosnou výši dluhové služby. [11]

Běžný rozpočet se skládá z běžných příjmů a běžných výdajů. Většina z těchto příjmů a výdajů se každoročně opakuje a vztahují se k danému rozpočtovému roku. Neinvestiční (běžné) potřeby se financují běžnými výdaji. [11]

Financování investičních (dlouhodobých) potřeb přesahujících období jednoho rozpočtového je prováděno pomocí příjmů kapitálových, které jsou uvedeny v **kapitálovém**

rozpočtu. Takové příjmy a výdaje mají většinou charakter jednorázových a neopakovatelných transakcí. Jelikož výdaje na investiční projekty jsou docela velké, tak v kapitálovém rozpočtu by se měly shromažďovat zdroje na získávání dlouhodobých aktiv. [11]

Členění na běžný a kapitálový rozpočet a jejich hlavní kategorie je uvedeno v příloze A.

Obecně v ČR tvoří největší podíl v příjmech rozpočtů obcí daňové příjmy (v průměru asi 50 %). Dále to jsou transfery a dotace (přibližně 25 – 30 %), nedaňové příjmy a ostatní (přibližně 20 – 25 %). U krajů jsou nejvýznamnějším příjmem dotace (až 75 %) a dále daňové a ostatní příjmy. [10]

Pokud jde o výdaje u obcí, tady tvoří největší část běžné výdaje na financování veřejných statků (přibližně 2/3 celkových výdajů). Součástí běžných výdajů jsou mandatorní, alokační a redistribuční výdaje⁴. Kapitálové výdaje se tedy podílejí na celkových výdajích přibližně 1/3. Obdobně je tomu také u krajů. [10]

2.2 Příjmy obcí

Příjmy územních rozpočtů jsou oproti výdajům z nejobecnějšího pohledu důležitější stranou rozpočtu, která je určujícím faktorem pro výši výdajů. Každá obec může obecně utratit pouze tolik peněz, kolik jich má. Nesmí se ale opomenout, že obec v ČR plní funkce, které jsou důležité nejen pro její místní obyvatelstvo, ale také pro celou společnost a k tomu musí mít potřebnou úroveň svých příjmů. Z tohoto vyplývá, že příjmy se musí v určité míře přizpůsobovat výdajům ale důležitá je zde také míra soběstačnosti obce při zajištění svých příjmů. [7]

Tak jako v každé zemi i v ČR se příjmy závazně třídí z různých hledisek dle platné rozpočtové skladby⁵ [11].

Jak již bylo uvedeno, příjmy stejně jako výdaje, se dělí z hlavního hlediska na běžné a kapitálové. Tyto dvě kategorie se dále člení na různé druhy příjmů, které jsou zobrazeny v tabulce 1.

⁴ mandatorní - výdaje na služby, které jsou ze zákona povinné a mnohdy opakující se (např. mzdy zaměstnanců, údržba místních komunikací, likvidace komunálního odpadu apod.)

alokační – výdaje poskytované organizačním složkám obce, příspěvkovým organizacím obce aj.

redistribuční – jedná se většinou o jednorázové sociální výpomoci nad rámec státní sociální podpory

⁵ Rozpočtová skladba je způsob třídění všech peněžních operací veřejných rozpočtů, mimorozpočtových fondů státu, územních rozpočtů, dobrovolných svazků obcí i organizačních složek zřízených státem, obcemi nebo kraji.

Tabulka 1: Členění běžných a kapitálových příjmů na jednotlivé druhy

běžné příjmy					
nenávratné příjmy				návratné příjmy	
vlastní			dotace		úvěry, půjčky
daňové	nedaňové	ostatní	účelové	neúčelové	
svěžené daně	z majetku				
sdílené daně	z podnikání				
místní poplatky	uživatelské poplatky				
správní poplatky	z mimorozpočtových fondů				
kapitálové příjmy					
nenávratné příjmy			návratné příjmy		
vlastní	dotace		střednědobé a dlouhodobé úvěry, ostatní kapitálové půjčky		z emise komunálních apod. cenných papírů (obligací)
nedaňové	účelové	neúčelové			
z majetku					
z podnikání					

Zdroj: Vlastní úprava dle [10]

Největší část příjmů obce tvoří **nenávratné příjmy**. Představují finanční vztahy tvorby rozpočtu obce na principu nenávratnosti, neekvivalentnosti⁶ a nedobrovolnosti. [10]

Návratné příjmy tvoří zejména úvěry a půjčky, které jsou spojeny s povinností obcí je za určitých podmínek splatit. Pokud se jedná o krátkodobé úvěry a půjčky, ty se řadí do běžného rozpočtu obce. V opačném případě se tyto úvěry a půjčky zařazují do kapitálového rozpočtu, kam patří také emise (vydávání) komunálních a podobných obligací. [11]

Velmi důležitým hlediskem je také plánovatelnost a neplánovatelnost příjmů. **Plánovatelné** příjmy jsou charakteristické tím, že jejich objem (a podíl) musí být rozhodující jak z pohledu ročního rozpočtu, tak i z pohledu rozpočtové prognózy. **Neplánované** příjmy jsou většinou nahodilé a nelze na ně spoléhat. Na druhou stranu mohou ale vylepšit skutečné hospodaření obce. [9]

V posledních letech je stále větší sklon k posilování vlastních příjmů územních rozpočtů. Pokud porostou vlastní nenávratné příjmy v rozpočtech obcí, potom tyto obce budou více finančně soběstačné (nezávislé na státu). [9]

2.2.1 Daňové příjmy obcí

Tak jako ve většině vyspělých zemí jsou také v ČR daňové příjmy nejvýznamnějšími příjmy rozpočtů obcí. V ČR existuje zákon – rozpočtové určení daní (dále jen RUD), který

⁶ Neekvivalentnost znamená, že poplatník nemá nárok na protihodnotu ve výši odpovídající jeho platbě.

vymezuje tzv. daňové určení. Určuje tedy druhy daní, jež jsou vybírány a následně je jich výnos přerozdělen územním a jiným rozpočtům v ČR. V praxi mohou mít tyto výnosy z daní podobu výnosů ze svěřených a sdílených daní, místních (obecních) poplatků a správních poplatků, jak je uvedeno v tabulce 1. [9, 11]

Svěřené (výlučné neboli rozpočtově určené) **daně** jsou takové daně, jejichž výnos na základě zákona plyne celý přímo do rozpočtů obcí nebo regionů. Tyto daně jsou vybírány celostátně a poté přerozdělovány těmito rozpočtům. Celostátně se také provádí jejich správa. Výši těchto daní může obec ovlivnit jen velmi málo (v rámci daného rozmezí sazeb) anebo vůbec. Typickým příkladem svěřené daně pro obce v ČR je daň z nemovitosti. [11]

Pokud se stanoví podíl na celostátně vybíraných daních, který bude příjmem rozpočtu obce, hovoří se o **sdílených daních**. Konstrukce daně, výběr a správa jsou stanoveny celostátně a obce tyto daně nemají možnost ovlivnit. Na základě zákona o RUD je předem stanoven podíl obcí (a dalších rozpočtů) na celostátně vybraných daních, který tvoří jejich příjem. Příkladem sdílených daní v ČR jsou DPH, daň z příjmů právnických osob aj. [9, 11]

Existují dva způsoby, jak se obcím přidělují podíly na sdílených daních: [11, 19]

- derivační typ – stanovené procento z celkového celostátně vybraného objemu stanovené daně se rozdělí nižším úrovním podle výnosu této daně v daném území
 - tento typ respektuje původ daně, tzn., že daňový výnos se vrací na území, na kterém bylo vybráno;
- nederivační typ – stanovené procento z celkového celostátně vybraného objemu stanovené daně se rozdělí podle nějakého kritéria (např. podle počtu obyvatel)
 - tento typ nerespektuje původ daně, ale dává přednost jiným hlediskům;
 - využívá se v ČR, kde jsou zavedena od 1. 1. 2013 kritéria: celková katastrální výměra obce, prostý počet obyvatel, počet žáků MŠ a ZŠ, modifikované kritérium počtu obyvatel obce upravený kritériem velikostního koeficientu obce.

Podle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích může obec zavést na svém území **místní poplatky** (obecní daně). U těchto poplatků obec sama rozhoduje o jejich výši, sazbách a osvobození od daně. Za výběr a správu těchto daní je zpravidla také zodpovědná obec. Po novele (z. č. 300/2011 Sb.) je stanoveno osm těchto poplatků, ze kterých může obec zavést libovolný počet ale s ohledem na jejich účelnost, finanční náročnost (jak pro obec, tak pro poplatníka) a výnosnost. Obec může vybírat z těchto poplatků: poplatek ze psů

(max. 1500 Kč/rok za jednoho psa, za druhého či dalšího psa téhož majitele až o polovinu více), poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt (lze vybírat „v lázeňských místech a v místech soustředěného turistického ruchu“ ve výši max. 15 Kč/den na osobu), poplatek za užívání veřejného prostranství (max. 10 Kč za každý i započatý m² a den, za vybrané způsoby užívání až 100 Kč), poplatek ze vstupného (platí jej pořadatel akce ve výši až 20 % z celkově vybrané částky), poplatek z ubytovací kapacity (platí jej ubytovatel v max. výši 6 Kč za každé využití lůžko a den), poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst (max. 20 Kč/den), poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů (platí fyzická osoba, která má v obci trvalý pobyt, tvoří jej paušální částka až 250 Kč/rok za osobu a částka až 250 Kč/rok za osobu na základě skutečných nákladů obce), poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace. Do roku 2012 bylo možno uplatnit poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj. Od 1.1.2012 se však zákonem č. 300/2011 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách změnila podmínky vybírání tohoto poplatku a v současné době již obce nejsou oprávněny zpoplatnit provoz žádných výherních hracích přístrojů. [7, 9, 11]

Poplatky za úkony, které obec vykonává v rámci své přenesené působnosti, se nazývají **správní poplatky** [9].

2.2.2 Nedaňové příjmy obcí

Druhá největší skupina příjmů obcí je tvořena příjmy nedaňového charakteru. Možnost ovlivnění nedaňových příjmů obcemi je výrazně větší než u daňových příjmů. Tyto příjmy se dělí na dvě velké skupiny, na běžné neinvestičního charakteru a kapitálové investičního charakteru. [9, 11]

Běžné příjmy neinvestičního charakteru se mohou každoročně opakovat, např. z pronájmu majetku obce, ze zisku obecních podniků, případně v podobě různých uživatelských poplatků (např. za stočné). Vyskytovat se mohou ale také v rozdílné výši, náhodně a neopakovaně, např. různé přijaté pokuty. Součástí této kategorie mohou být také příjmy z mimorozpočtových fondů, ze sbírek nebo dary. [9, 10]

Do **kapitálového investičního charakteru příjmů** se řadí příjmy, které se zpravidla každoročně neopakují, např. prodej nepotřebného majetku obce, cenných papírů, majetkových podílů apod. [9].

2.2.3 Dotace a transfery

Dotace a transfery jsou také důležitými příjmy obce, protože tvoří přibližně 1/4 jejich příjmů. Transferem se rozumí poskytnutí peněžních prostředků z veřejných rozpočtů, včetně prostředků ze zahraničí, z rozpočtů územních samosprávních celků a ze státních fondů bez ohledu na účel jejich poskytnutí. Nejedná se však o poskytnutí výnosu z daní, poplatků a jiných podobných dávek. Jedna účetní jednotka je v tomto případě tedy poskytovatelem peněžních prostředků a jiná účetní jednotka jejich příjemcem. [8, 9]

Dotace slouží k financování státní správy, kterou vykonávají obce v přenesené působnosti a zajištění určité úrovně veřejných služeb a statků [11].

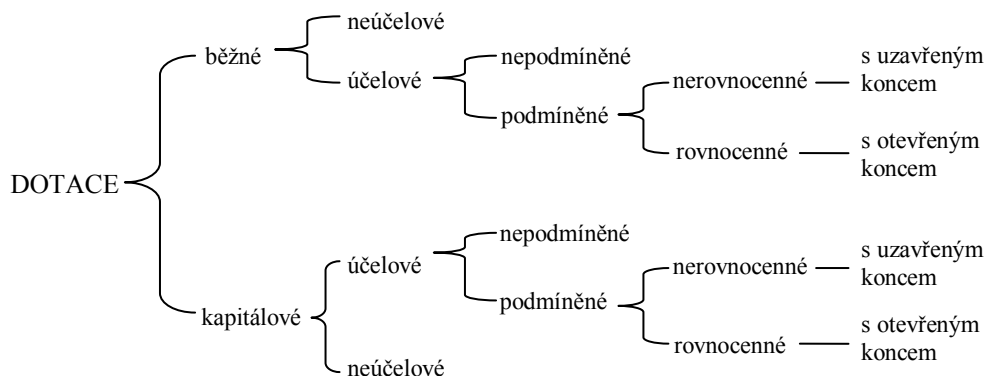
V ČR má možnost obec získat tyto druhy dotací: [11]

1. Schválené rozpočtovým zákonem - dotace v rámci souhrnného finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům obcí – jsou nárokové⁷, účelové a používají se na běžné činnosti. Prostřednictvím kapitoly VPS vypláceny dotace na např. výkon státní správy, příspěvek na školství, na sociální dávky apod.
2. Z kapitoly VPS – dotace které nelze předem zahrnout do určité kapitoly SR. Mohou být běžné i kapitálové.
3. Z kapitol jednotlivých ministerstev – jedná se o nenárokové⁸ dotace, které mohou být jak běžné (např. sociální dávky), tak kapitálové (na nějaký program ministerstva).
4. Ze státních mimorozpočtových fondů – jsou to většinou dotace nenárokové, účelové a kapitálové. Např. dotace na údržbu komunikací ze Státního fondu dopravní infrastruktury.
5. Od krajů – v rámci samostatné působnosti kraje – programy vyhlašované kraji, přerozdělením dotací ze SR (např. na Jednotky dobrovolných hasičů).
6. Mimořádné dotace ze SR – např. na likvidaci následků povodní.
7. Ze strukturálních fondů EU – zpravidla účelové, vypláceny v rámci operačních programů.

Dotace obcím mohou být různého druhu. Tyto druhy dotací jsou uvedeny na obrázku 3.

⁷ Na tyto dotace mají obce automaticky nárok a dostávají se pravidelně, takže o ně obce nemusejí žádat.

⁸ Obec musí o tuto dotaci žádat, musí splnit určitá kritéria a nemá na ně automatický nárok.

Obrázek 3: Druhy dotací

Zdroj: [9]

Účelovými dotacemi jsou nazývány takové dotace, u kterých musí obec splnit určité podmínky (účel), které jí poskytovatel dotace zadal (např. dotace na opravu silnice, musí být využita jen na opravu silnice). U **neúčelových dotací** účel zadán není a obec může s těmito prostředky nakládat libovolně. [11]

2.3 Rozpočtové určení daní

Největší podíl příjmů v rozpočtech obcí tvoří daňové příjmy, jejichž objem je závislý na zákonu o rozpočtovém určení daní. Rozpočtové určení daní prošlo od roku 2001 několika změnami a novelami. Tyto změny lze rozdělit za období 2001 – 2011 do tří etap. V roce 2005 vešla v platnost novela RUD, která se ovšem nedotkla daňových příjmů obcí, proto zde nebude zmiňována. Důležité je však zmínit novelu platnou od 1. 1. 2013.

2.3.1 Rozpočtové určení daní v roce 2001

Do roku 2001 existovaly nerovnoměrné rozdíly v příjmech obcí, a tudíž se obce snažily zvýšit své příjmy aktivitami, které byly při nejmenším spekulativní, někdy až na hraně zákona, kdy obce využívali menších nedokonalostí tohoto zákona (např. nabízely nižší ceny za pozemky nebo budovy pro podnikatele, kteří by pak měli trvalé bydliště v této obci, a ta by za tyto osoby posléze dostala vyplacený výnos z daně z příjmů fyzických osob samostatně výdělečně činných). Z těchto i dalších důvodů se přistoupilo k novele zákona o RUD (z. č. 243/2000 Sb.), která vešla v platnost 1. ledna 2001. Do této novely nebylo zatím zahrnuto řešení příjmů krajů. Toto bylo zohledněno až v novele zákona ze dne 1. 11. 2001, která vešla v platnost od roku 2002. [11]

Svěřenými daněmi pro obce byly: [13]

- daň z nemovitosti (výnos připadá obci, na jejímž katastrálním území se nemovitost nachází);
- daň z příjmů právnických osob placená obcemi;
- 30 % z celostátně vybrané daně z příjmů fyzických osob samostatně výdělečně činných (dle trvalého bydliště podnikatele).

Ze sdílených daní připadalo obcím 20,59 % z celostátního výnosu. Sdílenými daněmi pro obce se staly tyto daně: [13]

- daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti;
- daň z příjmů fyzických osob samostatně výdělečně činných (ze 70 % celostátně vybraného výnosu této daně);
- daň z příjmů fyzických osob vybírané srážkou;
- daň z příjmů právnických osob (pokud nejsou poplatníkem samy obce);
- DPH.

Tento procentuální podíl a posléze z tohoto vypočítaná konkrétní částka připadala obcím na základě počtu obyvatel dané obce na celkovém počtu obyvatel ČR k 1. 1. běžného roku. Výsledek tohoto podílu byl poté ještě upraven přepočítacím koeficientem. Tyto koeficienty jsou uvedeny v příloze zákona č. 243/2000 Sb., o RUD. Zahrnují 14 velikostních kategorií obcí, včetně hlavního města Prahy. [11]

Výpočet (2) daňového výnosu pro konkrétní obec se vypočítal tímto způsobem: [11]

$$\frac{\text{počet obyvatel obce} \times \text{koeficient velikostní kategorie obce}}{\text{suma násobků z čitatele za všechny obce v ČR}} \times \frac{20,59 \%}{100 \times \text{celkový sdílený daňový výnos ČR}} \quad (2)$$

Novela reprezentovaná zákonem č. 243/2000 Sb., o RUD se nejvíce dotkla počtu sdílených daní, kterých bylo zapojeno více a poprvé se stala sdílenou daní i DPH. Toto vedlo k větší stabilitě rozpočtů obcí v čase a k lepší předvídatelnosti rozpočtu. Mezi mnoha obcemi, zvláště středních velikostí, se snížily územní nerovnoměrnosti daňových výnosů. Na druhou stranu ale tato novela výrazně uškodila malým obcím do 150 obyvatel a velkým městům, které čítaly těsně pod 100 tisíc obyvatel, a to díky nově zavedenému rozdělení výnosů daní v rámci jednotlivých velikostních kategorií. [11]

2.3.2 Rozpočtové určení daní platné v letech 2002 – 2007

Jak již bylo zmíněno, platné RUD v roce 2001 nezahrnovalo financování krajů. Tuto skutečnost zohlednila až novela RUD zákonem č. 483/2001 Sb., který změnil zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní a vešel v platnost 1. 1. 2002. Tento zákon se tudíž dotkl nejvíce krajů, a vzhledem k nim byl také v roce 2005 přijat zákon č. 1/2005 Sb., jako novela stávajícího rozpočtového určení daní, která se ale týkala pouze krajů. [11]

U financování obcí se toho v tomto období mnoho nezměnilo. Ke **svěřeným daním** obcí přibyl 1,5 % podíl z celorepublikového výnosu daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti. Tento podíl byl obcím rozdělen na základě podílu počtu zaměstnanců v obci a počtu zaměstnanců v ČR. [11]

Soubor **sdílených daní** pro obce a způsob výpočtu zůstal stejný. Také podíl na celostátním výnosu těchto daní - 20,59 % pro obce, zůstal stejný. Snížil se pouze podíl SR na některých sdílených daních a to díky zahrnutí krajů do tohoto systému. Nejprve v roce 2002 z původních 79,41 % o 3,1 % na 76,31 % a v roce 2005 byl podíl krajů zvýšen na 8,92 % a tudíž podíl SR na některých sdílených daních ještě klesl o 5,82 % na 70,49 %. [11]

2.3.3 Rozpočtové určení daní platné v letech 2008 – 2012

Nedostatky dosavadního rozpočtového určení daní, jenž byly spojeny s propadem daňových příjmů malých obcí a s znevýhodněním obcí těsně pod hranicí 100 tisíc obyvatel, vyústily až k podání stížnosti malých obcí k ústavnímu soudu, z důvodu jejich diskriminace zákonem o RUD. Tyto příčiny vedly ke vzniku poměrně zásadní novely zákona o RUD. Novela byla přijata jako zákon č. 377/2007 Sb., o RUD a nabyla účinnosti 1. 1. 2008. [11]

Tato novela zohlednila, že výdaje obcí jsou závislé na celé řadě dalších faktorů než jen na počtu obyvatel a proto rozšířila způsob výpočtu podílu obcí na daňových příjmech o nová kritéria: [14]

- poměr celkové výměry katastrálních území obce k celkové výměře katastrálních území všech obcí – váha 3 %;
- poměr počtu obyvatel obce k počtu obyvatel všech obcí – váha 3 %;
- počet obyvatel obce upravený koeficienty velikostních kategorií obcí – váha 94 %.

Namísto původních koeficientů velikostních kategorií obcí vznikly nově stanovené koeficienty postupných přechodů a způsob výpočtu úpravy počtu obyvatel obce stanoveným koeficientem (viz tabulka 2). Také se oddělila od ostatních obcí čtyři největší města ČR, a to

Praha, Brno, Plzeň, Ostrava, která se liší od ostatních obcí svým koeficientem a způsobem výpočtu. [11]

K posílení daňových příjmů obcí také přispělo zvýšení podílu obcí na sdílených daních z 20,59 % na 21,4 %, pouze podíl obcí na výnosu z DPH v roce 2012 klesl o 1,47 % na 19,93 %. Soubor sdílených daní obcí zůstal stejný jako v minulých letech. U svěřených daní obcí došlo pouze ke změně zákona o dani z nemovitosti, která bude uvedena dále. [11, 14]

Tabulka 2: Koeficienty postupných přechodů a násobky postupných přechodů

Obec s počtem obyvatel od - do obyvatel	Koeficienty postupných přechodů	Násobek postupných přechodů
0 - 300	1,0000	1,000 x počet obyvatel obce
301 - 5 000	1,0640	300 + 1,0640 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce s přesahujícími 300
5 001 - 30 000	1,3872	5 300,8 + 1,3872 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujícími 5 000
30 001 a více	1,7629	39 980,8 + 1,7629 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujícími 30 000

Zdroj: [11]

Konkrétní podíl dané obce na určené sdílené dani se určí jako celkový součet příslušných podílů násobený příslušnými vahami kritérií (viz kritéria uvedena výše). Výpočet zahrnuje dva kroky. Nejprve se zjistí podíl čtyř největších měst v ČR na sdílených daních, který se vypočítá jako podíl násobku počet obyvatel města vynásobeného příslušným přepočítacím koeficientem uvedeným v tabulce 3 a poté se tento součin vydělí součtem těchto násobků za Prahu, Brno, Ostravu, Plzeň a za ostatní obce ČR. Tímto výpočtem se také zjistí celkový podíl ostatních obcí na celostátním výnosu sdílených daní. [11]

Tabulka 3: Podíly počtu čtyř největších měst

	Přepočítací koeficient
Hlavní město Praha	4,2098
Plzeň	2,5273
Ostrava	2,5273
Brno	2,5273
Ostatní obce ČR	1,0000

Zdroj: [11]

Druhým krokem je výpočet podílů pro ostatní obce. Z celkového podílu ostatních obcí na celostátním výnosu sdílených daní se vypočítají podle tabulky 2 podíly pro obce. Podíl konkrétní obce je potom dán jako podíl násobku počtu obyvatel obce a příslušných

koeficientů postupných přechodů a součtu těchto násobků za všechny obce (bez Prahy, Brna, Plzně a Ostravy). [11]

Touto novelou se z velké části odstranilo nerovnoměrné rozdělení daňového výnosu mezi obcemi. Největší nárůst příjmů ze sdílených daní dosahují malé obce, a to díky zavedenému kritériu výměry obce (zvýhodňuje řídké osídlené obce). Tím se z části vykompenzoval propad těchto obcí v minulých letech. Nově zavedenými koeficienty postupných přechodů se eliminovaly skokové přechody mezi velikostními kategoriemi obcí. Na druhou stranu tato změna postihla některé obce negativně, obzvláště obce z kategorie od 10 do 20 tisíc obyvatel a postup výpočtu jednotlivých podílů obcí se stal daleko více složitější. [11]

Změna zákona o dani z nemovitosti

Důležitou změnou u obcí byla v roce 2008 také změna zákona o dani z nemovitosti. Tyto změny jsou zakotveny v zákoně č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, který nabyl účinnosti 1. 1. 2008.

Tímto zákonem se ruší se velikostní kategorie obcí do 300 a 600 obyvatel a je zavedena nová kategorie do 1 000 obyvatel s koeficientem 1,0 (dříve 0,3 resp. 0,6), kterým se násobí základní sazba daně. Hodnota koeficientu 1,0 je tudíž nejnižší možnou hodnotou. [18]

Nově vzniká místní koeficient, který může obec obecně závaznou vyhláškou stanovit pro všechny nemovitosti na území celé obce a to ve výši 2, 3, 4 nebo 5. Tímto koeficientem se vynásobí daňová povinnost poplatníka za jednotlivé druhy nemovitostí. [18]

Obecně závaznou vyhláškou může obec osvobodit od daně z pozemků pozemky orné půdy, chmelnice, vinice, ovocné sady a trvalé travní porosty [18].

Zavedením nových koeficientů velikostních kategorií a místního koeficientu mají obce větší pravomoc ovlivnit výnos jim svěřené daně z nemovitosti.

2.3.4 Rozpočtové určení daní platné od 1. 1. 2013

V roce 2012 se rozhodlo Ministerstvo financí ČR pro novelu zákona o RUD a byl schválen zákon č. 295/2012 Sb., o rozpočtovém určení daní, který vešel v platnost 1. 1. 2013. Tímto zákonem byly posíleny příjmy středních velikostních kategorií a podíl obcí na daňových příjmech byl doplněn o nová kritéria, která mají nyní následující strukturu: [19]

- poměr celkové výměry katastrálních území obce k celkové výměře katastrálních území všech obcí (max. 10 ha na obyvatele) – váha 3 %;
- poměr počtu obyvatel obce k počtu obyvatel všech obcí – váha 10 %;

- poměr počtu žáků MŠ a ZŠ zřizovaných obcí k počtu žáků MŠ a ZŠ všech obcí – váha 7 %;
- počet obyvatel obce upravený koeficienty velikostních kategorií obcí – váha 80 %.

Mění se podíly u určitých sdílených daní: [19]

- podíl obcí na celostátním výnosu DPH se zvýšil na 20,83 %;
- podíl obcí na celostátním výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti se zvýšil na 22,87 %.

Podíl obcí na ostatní sdílených daních vzrostl z 21,4 % na 23,58 %. [19]

Změnily se také koeficienty postupných přechodů a jejich násobků a koeficienty pro města Praha, Plzeň, Ostrava, Brno (viz tabulka 4). Způsob výpočtu a soubor sdílených daní byl však zachován.

Tabulka 4: Koeficienty postupných přechodů a násobky postupných přechodů + podíly počtu čtyř největších měst

Obec s počtem obyvatel od - do	Koeficienty postupných přechodů	Násobek postupných přechodů		Přepočítací koeficient
			Hlavní město Praha	4,0641
0 - 50	1,0000	1,000 x počet obyvatel obce	Plzeň	2,2961
51 - 2 000	1,0700	300 + 1,0700 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce s přesahujícími 50	Ostrava	2,2961
2 001 - 30 000	1,1523	2 136,5 + 1,1523 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujícími 2 000	Brno	2,2961
30 001 a více	1,3663	34 400,9 + 1,3663 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujícími 30 000	Ostatní obce	1,0000

Zdroj: upraveno podle [19]

Ve srovnání s podílem na daňových příjmech obcí v RUD platném v minulých letech ztrácí na svých příjmech z těchto daní Praha, Plzeň, Ostrava a Brno. Naopak malé obce vzhledem k této novele mají opět větší podíl na výnosu z daní. Stát má v posledních letech tendence vytvářet územním rozpočtům větší možnosti ve zvýšení jejich vlastních příjmů a to ve velké míře zvyšováním podílu obcí na výnosu ze sdílených daní. V tomto ohledu jsou ale obce samozřejmě omezeny objemem celostátně vybraného výnosu z těchto daní, ke kterému musí v plánování svého rozpočtu přihlížet.

3 REGRESNÍ ANALÝZA

Regresní analýza zkoumá závislost jedné proměnné na hodnotách druhé proměnné. Toto se v matematice vyjadřuje funkčním vztahem $y = f(x)$. V tomto případě lze ze znalosti konkrétní hodnoty x přesně určit, jaké hodnoty nabude proměnná y . Jedná se o tzv. **funkční závislost**. Na sledovanou veličinu však většinou nepůsobí jen jedna náhodná veličina X , ale ve většině případů je jich více. Často je ani nelze všechny určit a vystihnout jejich přesný vztah ke sledované veličině. V takovémto případě, mezi veličinami X a Y není funkční závislost, nýbrž **závislost stochastická**. [6]

Závislosti se mohou také dělit na jednostranné a vzájemné. Jednostrannými závislostmi se zabývá právě regresní analýza. Je to situace, kdy proti sobě stojí vysvětlující (nezávisle) proměnná jako příčina a vysvětlovaná (závislá) proměnná jako následek. V tomto případě se zkoumají změny vysvětlované proměnné y vzhledem ke změnám vysvětlující proměnné x . [5]

Hlavním úkolem regresní analýzy je zjištění tvaru stochastické závislosti a parametrů regresní funkce. Regresní funkce může mít různý tvar a podle něj se rozlišují různé typy **regresních modelů**: modely lineární (např. regresní přímka, regresní parabola, regresní hyperbola, regresní rovina aj.), modely nelineární, které je možno přetransformovat na lineární tvar (např. regresní mocninná funkce, regresní exponenciální funkce), nelineární modely, které se nedají jednoduše transformovat na lineární tvar. [5, 6]

Odhady parametrů lineárních a nelineárních modelů, které je možné přetransformovat na lineární tvar, se nejčastěji provádějí metou nejmenších čtverců, která bude popsána níže. Pro modely které nelze upravit transformací na lineární tvar není vhodné použít tuto metodu a odhady se provádějí jinými metodami, např. metodou částečných součtů, metodou dílčích průměrů, metodou vybraných bodů a dalšími. [6]

Pokud se zkoumá závislost závisle proměnné y na jediné vysvětlující proměnné x , potom se jedná o **jednoduchou regresi**. V případě, kdy se však nepodaří „vysvětlit“ změny závisle proměnné pouze jedinou vysvětlující proměnou ale závisí na více vysvětlujících proměnných, potom se hovoří o **vícenásobné regresi**. [5]

3.1 Jednoduchý model lineární regrese

Jednoduchým modelem lineární regrese je nazýván takový lineární model, kdy grafem regresní funkce je přímka. Pro parametry β_0 a β_1 se používá značení α a β . Předpokládá se, že Y_1, Y_2, \dots, Y_n je n -tice nekorelovaných náhodných veličin s vlastnostmi $EY_i = \alpha + \beta x_i$,

$DY_i = \sigma^2, i = 1, 2, \dots, n$, kde α, β, σ^2 jsou neznámé parametry a x_1, x_2, \dots, x_n je n -tice známých hodnot. [6]

Jednoduchý model lineární regrese (3) má následující tvar

$$Y_i = \alpha + \beta x_i + \varepsilon_i \quad (3)$$

kde ε_i jsou nezávislé náhodné veličiny, pro které platí $E\varepsilon_i = 0, D\varepsilon_i = \sigma^2, i = 1, 2, \dots, n$. ε_i se nazývá náhodná složka v lineárním modelu. Náhodná složka zahrnuje působení náhodných vlivů nebo působení veličin, které nejsou zahrnuté do modelu. [6]

Pokud se z tvaru jednoduchého modelu lineární regrese odstraní náhodná složka, vznikne z tohoto tvaru přímka $y = \alpha + \beta x$, která se nazývá regresní přímka a β je její směrnici. Úkolem je odhadnout neznámé parametry α, β, σ^2 daného modelu. Bodové odhady parametrů α, β se získávají pomocí metody nejmenších čtverců. [6]

Index determinace

Index determinace udává, jakou část variability (proměnlivosti) sledovaných hodnot je možné vysvětlit daným modelem. Měří se jím tedy síla závislosti proměnných x a y . Sílu závislosti je možné měřit poměrem (4)

$$I_{yx}^2 = \frac{s_Y^2}{s_y^2} \quad (4)$$

kde I_{yx}^2 ...index determinace, s_Y^2 ...rozptyl vyrovnaných hodnot (teoretický rozptyl),
 s_y^2 ...rozptyl empirických (skutečně zjištěných) hodnot. [6]

Index determinace nabývá hodnot z intervalu $\langle 0, 1 \rangle$. V případě funkční závislosti nabude hodnoty 1, v případě nezávislosti hodnoty 0. Daná závislost je tím silnější, čím se více blíží 1. Index determinace vynásobený 100 udává relativně v % tu část rozptylu závisle proměnné y , kterou se podařilo vysvětlit použitou regresní funkcí. Velikost indexu determinace je však zcela ovlivněna tím, zda byl nalezen vhodný typ regresní funkce pro popis dané závislosti. Znamená to, že i když vyjde nízká hodnota, nemusí to znamenat nízký stupeň závislosti, ale mohla být špatně zvolena regresní funkce. V případě odhadu parametrů regresní funkce je spolehlivost těchto hodnot dána indexem determinace. [1, 6]

3.2 Princip metody nejmenších čtverců

Princip této metody spočívá v tom, že se hledá taková funkce $\hat{y} = \alpha + \beta x$, aby v jistém smyslu co nejvíce „přiléhala“ k bodům $(x_1, y_1), (x_2, y_2), \dots, (x_n, y_n)$, kde se „přiléhání“ měří součtem rozdílů hodnot $\hat{y}_i - y_i$ (tzv. reziduí). Jelikož by se mohlo stát, že i při značných

odchylkách mezi \hat{y}_i a y_i se kladné a záporné rozdíly navzájem odečtou, vezme se jako míra přiléhání ne prostý součet reziduí, ale součet jejich čtverců $\sum_{i=1}^n (y_i - \hat{y}_i)^2$. Čím menší tento součet bude, tím lépe bude funkce \hat{y} přiléhat k naměřeným bodům. Snahou je tedy nalézt takové odhady a, b , aby platilo

$$\sum_{i=1}^n (y_i - \hat{y}_i)^2 = \min. \quad (5)$$

Regresní přímka, získaná metodou nejmenších čtverců (6) má tvar

$$\hat{y} = \alpha + \beta x. \quad (6)$$

Metodou nejmenších čtverců se provedou také odhady A (8), B (7) parametrů α, β

$$B = \frac{n \sum_{i=1}^n x_i y_i - \sum_{i=1}^n x_i \sum_{i=1}^n y_i}{n \sum_{i=1}^n x_i^2 - (\sum_{i=1}^n x_i)^2} \quad (7)$$

$$A = \frac{\sum_{i=1}^n y_i - B \sum_{i=1}^n x_i}{n} \quad (8)$$

Po těchto úpravách a dosazení má regresní přímka získaná metodou nejmenších čtverců tvar $\hat{Y} = A + Bx$. Tuto rovnici je možno upravit na tvar $\hat{Y} = \bar{Y} + B(x - \bar{x})$. [5]

4 ANALÝZA ČASOVÝCH ŘAD

Časovou řadou se rozumí posloupnost věcně a prostorově srovnatelných pozorování (dat), která jsou jednoznačně uspořádána z hlediska času a to ve směru minulost – přítomnost. Pod pojmem analýza časových řad (popř. i prognóza) se rozumí soubor metod, které slouží k popisu těchto řad (popř. k předvídání jejich budoucího chování). [5]

4.1 Druhy časových řad

Časové řady ekonomických ukazatelů se zpravidla člení určitým způsobem. Nelze tu však mluvit jen o pouhém definičním vymezení druhů časových řad, ale především o vyjádření rozdílností v obsahu sledovaných ukazatelů, které je často provázáno i specifickými statistickými vlastnostmi. Na základě tohoto je potom nutné volit jednotlivě i prostředky analýzy. [5]

Základní druhy časových řad ekonomických ukazatelů se rozlišují: [4, 5]

- podle časového hlediska rozhodného pro zjišťování údajů na časové řady **intervalové** (časové řady intervalových ukazatelů) a na časové řady **okamžikové** (časové řady okamžikových, někdy též stavových ukazatelů);
- podle periodicity sledování na časové řady **roční** (někdy též dlouhodobé) a na časové řady **krátkodobé**, kde jsou údaje zaznamenávány ve čtvrtletních, měsíčních, týdenních aj. periodách;
- podle druhu sledovaných ukazatelů na časové řady **primárních** (prvotních) ukazatelů a na časové řady **sekundárních** (odvozených) charakteristik;
- podle způsobu vyjádření údajů na časové řady **naturálních** ukazatelů (hodnoty ukazatele vyjadřovány v naturálních jednotkách) a na časové řady **peněžních** ukazatelů.

4.2 Modelování časových řad

Při modelování časových řad, jde v první řadě o nalezení vývojových pravidelností sledovaného ukazatele, neboli o popsání systematické složky chování časové řady. Znalost vývojových pravidelností je potom základem pro prognostické využití analýzy časové řady. Platí zde, že čím větší podíl mají pravidelnosti v chování ukazatele a čím přesněji se identifikují a změní, tím úspěšnější jsou eventuální odhady budoucího vývoje. [1]

Základní a nejužívanějším principem modelování časových řad (9) je **jednorozměrný model**

$$y_t = f(t, \varepsilon_t) \quad (9)$$

kde $y_t \dots$ hodnota modelovaného ukazatele v čase $t, (t = 1, 2, \dots, n)$, $\varepsilon_t \dots$ hodnota náhodné složky (poruchy) v čase t . [5]

K typu modelu (9) se v zásadě přistupuje třemi způsoby: [5]

- **klasickým (formálním) modelem**, kde jde pouze o popis forem pohybu;
- **Boxovou-Jenkinsovou metodologií**, která považuje za základní prvek konstrukce modelu časové řady náhodnou složku;
- **spektrální analýzou**, kdy je časová řada považována za „směs“ sinusovek a kosinusovek o rozdílných amplitudách a frekvencích. Zde už se potom jedná o vícerozměrné modely.

4.2.1 Klasický (formální) model

Základním modelem je klasický model. Jde zde pouze o popis forem pohybu, nikoli tedy o poznání věcných příčin dynamiky časové řady. Tento model vychází z dekompozice řady na čtyři složky časového pohybu, kdy souběžná existence všech čtyř složek není nutná. Časovou řadu lze tedy rozložit na: [5]

- trendovou složku T_t ;
- sezónní složku S_t ;
- cyklickou složku C_t ;
- náhodnou složku ε_t .

Vlastní tvar rozkladu časové řady na tyto složky může být dvojího typu: [4, 5]

- aditivní (10), v němž

$$y_t = T_t + S_t + C_t + \varepsilon_t = Y_t + \varepsilon_t \quad (10)$$

kde $Y_t \dots$ často označováno jako modelová (teoretická, deterministická, systematická) složka rovná souhrnu složek $T_t + S_t + C_t$,

- multiplikativní (11), v němž

$$y_t = T_t \cdot S_t \cdot C_t \cdot \varepsilon_t. \quad (11)$$

V praxi se dá obvykle vystačit s typem (8). Tvar (9) se dá totiž logaritmickou transformací snadno na tvar (8) převést. [4]

Nyní budou vysvětleny jednotlivé složky časových řad.

Trendem (trendovou složkou) se rozumí dlouhodobá tendence ve vývoji hodnot analyzovaného ukazatele v čase. Trend může být rostoucí, klesající nebo mohou hodnoty ukazatele dané časové řady v průběhu sledovaného období kolísat kolem určité, v podstatě neměnné úrovně – trend je tedy konstantní. [4, 5]

Sezónní složka je pravidelně se opakující odchylka od trendové složky, která se vyskytuje u časových řad údajů s periodicitou kratší než jeden rok nebo rovnu právě jednomu roku. Příčiny sezónního kolísání jsou různé. Dochází k nim vlivem změn jednotlivých ročních období, vlivem různé délky měsíčního či pracovního cyklu nebo vlivem společenských zvyklostí. [5]

Kolísání okolo trendu v důsledku dlouhodobého vývoje s délkou vlny delší než jeden rok je nazýváno **cyklickou složkou**. Někdy cyklická složka nebývá považována za samostatnou složku časové řady, ale je zahrnována pod složku trendovou jako její část (tzv. střednědobý trend). [4]

Náhodná složka je taková veličina, kterou nelze popsat žádnou funkcí času. V ideálním případě jsou jejím zdrojem drobné a v jednotlivostech nepostižitelné příčiny, které jsou vzájemně nezávislé. V takovémto případě se jedná o náhodnou složku, jejíž chování lze popsat pravděpodobnostně. Práce s náhodnou složkou je velmi důležitá při praktické analýze ekonomických časových řad. Je ale také citlivým místem při analýze časových řada a její vlastnosti se musí často prověřovat prostřednictvím některých testů. [4, 5]

4.3 Regresní analýza trendu

Nejčastějším způsobem popisu trendu časové řady je její vyrovnání nějakou matematickou funkcí. Tímto způsobem se získá souhrnná informace o charakteru hlavní tendence ve vývoji analyzovaného ukazatele v čase a navíc lze také modelovat i další vývoj trendu v budoucnu. Musí tu ale platit předpoklad, že se charakter tohoto trendu v podstatě nezmění. [4]

Trend je ve své podstatě dlouhodobá posloupnost změn hodnot časové řady spjaté s časovým vývojem. Za těchto okolností lze vyjádřit trendovou složku jako funkci času a popsat ji regresní funkcí, kde nezávisle proměnnou je čas. Časová proměnná zde vystupuje jako reprezentant souhrnu vlivů, které vnáší do chování ukazatele vývoj ekonomického,

společenského, resp. přírodního prostředí. Takto vzniklý typ funkcí se potom označuje jako **trendové funkce**. [1]

Trendová složka časové řady se značí T . Pro jednoduchost se ve většině výpočtů předpokládá, že se v časové řadě nevyskytuje sezónní nebo cyklické kolísání a že trend tvoří jedinou systematickou složku. Za těchto podmínek lze zapsat trendovou funkci (12) následujícím způsobem: [1]

$$y_t = T_t + \varepsilon_t. \quad (12)$$

Tento model bude kompletně určen, jestliže je kvantifikována trendová složka. V praxi jde především o případy analýzy ročních časových řad, tzn., řad bez sezónní složky a obvykle i s neznámou (neidentifikovatelnou) cyklickou složkou. Hodnoty ε_t v modelu souhrnně vyjadřují rozsah nahodilého kolísání hodnot časové řady, ale také mohou být způsobeny i kvalitou funkce, která byla zvolena pro vyjádření trendu. [1]

Při aplikaci matematických funkcí na popis trendové složky T jde o stanovení regresní funkce, kde nezávisle proměnnou je čas t . V tomto případě ale na rozdíl od klasické regresní analýzy zde na straně vysvětlované (závislé) proměnné vystupují pozorované hodnoty zkoumané časové řady a jako vysvětlující (nezávislá) proměnná vystupuje čas. [1]

Matematická funkce, která v celé časové řadě vystihuje dlouhodobou tendenci hodnot, se označuje jako **trendová funkce**. Nejčastěji využívané typy trendových funkcí popisuje tabulka 5. Typ trendové funkce musí být vhodně zvolen, tak aby se plně podřizoval hlavními cíli trendové analýzy, tj. nalezení takového modelu trendové složky, který přiměřeně přesně popisuje dosavadní známý vývoj a také umožňuje předpověď budoucího vývoje. [1]

Tabulka 5: Druhy trendových funkcí

Typ trendové funkce	Funkční předpis	Geometrický obraz
Lineární	$T = a + bt$	Přímka
Kvadratická	$T = a + bt + ct^2$	Parabola
Exponenciální	$T = a \cdot b^t$	Exponenciála
Modifikovaný exponenciální	$T = k + a \cdot b^t$	Posunutá exponenciála
Logistická	$T = \frac{k}{1 + a \cdot b^t}$	Symetrická S křivka
Gompertzova	$T = k \cdot a^{b^t}$	Asymetrická S křivka

Zdroj: [1]

Vedle těchto druhů uvedených v tabulce 5 existují také další typy trendových funkcí, které budou použity dále v práci, např. regresní mocninná funkce, regresní polynomická funkce. Tyto funkce lze snadno přetransformovat na lineární tvar, ale existují také takové funkce, které nelze jednoduše transformovat na lineární tvar. [5, 6]

Odvození konkrétního tvaru zvolené trendové funkce předpokládá zavedení tzv. časové proměnné t , teprve poté se přistupuje k výpočtu parametru funkce. Podle povahy časové řady mohou být časovou proměnnou roky, měsíce, dny v týdnu i hodiny. Ve většině případů jde o nějakou aritmetickou posloupnost časových jednotek, kterou je možné vyjádřit v n -členné časové řadě číselnými kódy $1, 2, 3, \dots, n$. [1]

4.4 Tempo růstu a řetězové indexy

Obvykle je prvním úkolem při analýze časové řady získat rychlou a orientační představu o charakteru procesu, který tato řada reprezentuje. Základními metodami jsou proto vizuální analýza chování ukazatele využívající grafů spolu s určováním elementárních statistických charakteristik. [5]

K orientačnímu posouzení vlastností časových řad tedy nestačí pouze vizuální analýza. Důležité je totiž také získat i mnohé jiné elementární informace k poznání hlubších souvislostí a mechanismů studovaného procesu a jeho vlastností. K tomuto účelu jsou používány elementární charakteristiky, kterými jsou difference různého řádu, tempa a průměrná tempa růstu aj. [4, 5]

Pokud budou hodnoty ve sledovaném procesu označeny za jednotlivá časová období y_t , kdy $t = 1, 2, \dots, n$, potom se tyto charakteristiky určí následujícím způsobem: [5]

1. difference – jde o jednotlivé přírůstky, příp. úbytky za jednotku sledovaného období.

$$\Delta_t^1 = y_t - y_{t-1}, \quad t = 2, 3, \dots, n \quad (13)$$

2. difference

$$\Delta_t^2 = \Delta_t^1 - \Delta_{t-1}^1, \quad t = 3, 4, \dots, n \quad (14)$$

Tempo růstu (též koeficient růstu či řetězový index). Jde zde o to „o kolik vzrostla hodnota ve sledovaném procesu oproti minulému období“.

$$\bar{k} = \frac{y_t}{y_{t-1}}, \quad t = 2, 3, \dots, n \quad (15)$$

Průměrné tempo růstu, které se určuje jako geometrický průměr z jednotlivých temp růstu.

$$\bar{k} = (k_2 k_3 \dots k_n)^{\frac{1}{n-1}} = \sqrt[n-1]{k_2 k_3 \dots k_n} \quad (16)$$

Řetězové indexy se často vyskytují sdružené do delších časových řad. Počítají se k proměnlivému základu (indexy s měnícím se základem) a získají se jako podíly po sobě jdoucích hodnot. Jsou tedy srovnávány dvě za sebou jdoucí hodnoty v časové řadě.

$$\frac{q_2}{q_1}, \frac{q_3}{q_2}, \frac{q_4}{q_3}, \dots, \frac{q_s}{q_{s-1}} \quad (17)$$

kde $q \dots$ hodnoty extenzivního ukazatele v časové řadě pro období 1, 2, ..., s . Za základ srovnání byla zvolena hodnota ukazatele q v situaci 1, tj. q_1 . [1, 5]

5 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE SVATOBOŘICE-MISTŘÍN

Obec Svatobořice-Mistřín leží v Jihomoravském kraji v pahorkatině protékané řekou Kyjovkou, navazující na prostor Dolnomoravského úvalu. Nachází se v okrese Hodonín přibližně 15 km od tohoto okresního města a 5 km jihovýchodně od města Kyjov. Svatobořice-Mistřín je vinařská obec s množstvím vinných sklepů a vinařských akcí. V obci se udržují bohaté folklorní tradice, je známá překrásným krojem, písněmi a tanci. Díky těmto tradicím, akcím a velkému množství vinařských i turistických stezek a cyklostezek je tato obec hlavně v letních měsících a na podzim navštěvována mnoha turisty. [7]

Obec vznikla v roce 1964 sloučením dvou samostatných obcí Svatobořice a Mistřín. První zmínka o Mistříně je z roku 1228, o Svatobořicích pochází první písemná zmínka z roku 1349. Za 2. světové války byl ve Svatobořicích zřízen internační tábor, který tu dnes připomíná pomníček věnovaný vězňům a komplex budov, ve kterých sídlí různé firmy. [7]

Tak jako každá územní samospráva, tak i tato obec má svou **organizační strukturu**. Hlavními orgány v obci Svatobořice-Mistřín jsou zastupitelstvo obce, tvořené 15 členy a rada obce, kterou tvoří včetně starosty a místostarostky 5 členů. Obec má zřízeny finanční a kontrolní výbor a sociální, školskou a kulturní komisi. Obec Svatobořice-Mistřín je členem DSO Severovýchod, DSO ČOV Mistřín a DSO Mikroregion Nový dvůr. [7]

Geografie

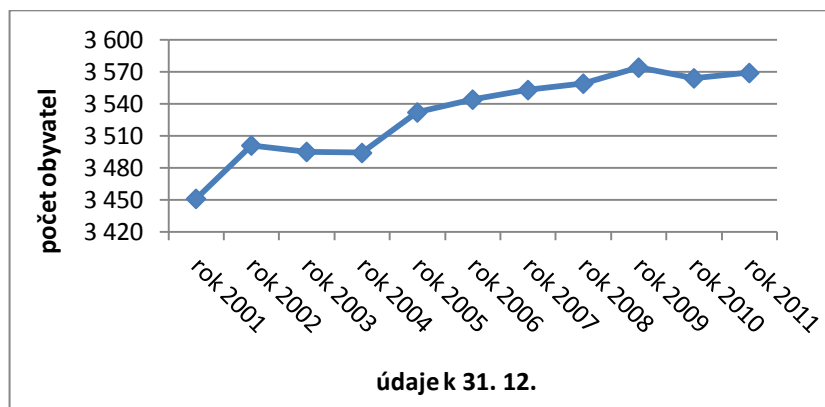
Obec se nachází v nížinné oblasti s příznivými klimatickými podmínkami. Intenzivní zemědělské využívání území způsobilo téměř úplnou likvidaci krajinné zeleně, což nepříznivě ovlivnilo ekologické hodnoty a životní prostředí. Na území obce se dříve těžil lignit, jehož těžba, která byla ukončena v roce 1993, také velmi nepříznivě zasáhla do krajiny obce. Území negativně ovlivňuje vodní a větrná eroze. Nachází se zde tři vodní plochy, z nichž dvě vznikly revitalizací rybníku. [7]

Výměra katastru obce je 2 311 ha (23,11 km²). Hustota osídlení v obci je vyjádřena hodnotou 154,4 obyvatele na 1 km². [2, 7]

5.1 Demografické údaje

Počet obyvatel obce Svatobořice-Mistřín z údajů sčítání lidu roku 2011 je 3 569 obyvatel. Na obrázku 4 je znázorněn vývoj počtu obyvatel obce Svatobořice-Mistřín od roku 2001 do roku 2011 po jednotlivých letech. [2]

Průměrný věk se zde pohybuje kolem 40 let, avšak nejstarší žijící občanka této obce již oslavila 99. narozeniny. Míra nezaměstnanosti v obci Svatobořice-Mistřín je od roku 2011 přibližně 7 %. Většina obyvatel dojíždí za prací do blízkých měst Kyjova a Hodonína. Konkrétní data, popisující demografickou skladbu obyvatelstva, jsou uvedeny v tabulce 6. [16].

Obrázek 4: Vývoj počtu obyvatel v obci Svatobořice-Mistřín

Zdroj: [2]

Počet obyvatel v obci Svatobořice-Mistřín má ve sledovaných letech stále rostoucí charakter jen s mírnými poklesy, které představují spíše stagnaci. Jsou zde zaznamenány skokové růsty počtu obyvatel v letech 2002 a 2005. V roce 2002 prudce vzrostl počet obyvatel především díky migračnímu přírůstku obyvatel, zapříčiněného vybudováním nových stavebních míst v obci. V roce 2005 vzrostl počet obyvatel na základě vysokého, jak přirozeného, tak migračního přírůstku. V dalších letech je růst obyvatelstva pozvolný zahrnující přírůstek cca 10 obyvatel až do roku 2008, kdy začíná stagnovat. K tomuto přírůstku dochází hlavně z důvodu budování nových stavebních míst a vybudování bytového zařízení přestavbou staré školy. [2, 20]

Tabulka 6: Skladba obyvatelstva obce Svatobořice-Mistřín v roce 2011

	Počet obyvatel k 31. 12. 2011	Počet obyvatel ve věku			Ekonomicky aktivní	z toho zaměstnaní
		0 - 14	15 - 64	65 a více		
Celkem	3 569	589	2 414	566	1 713	1 475
Muži	1 797	324	1 269	204	978	860
Ženy	1 772	265	1 145	362	735	615

Zdroj: upraveno podle [16]

V obci žije více mužů než žen ale jejich poměr je relativně vyrovnaný. Největší část obyvatelstva tvoří lidé ve věku 15 – 64 let ale velkou skupinou jsou zde také důchodci. Nezanedbatelný podíl na tomto počtu důchodců v obci má také vybudovaný dům s pečovatelskou službou určený právě seniorům.

5.2 Občanská vybavenost obce

Základem fungujícího **školství** v obci Svatobořice-Mistřín je Základní a mateřská škola ve formě příspěvkové organizace obce. ZŠ je devítiletá umístěna v jedné budově, ve které se také nachází školní jídelna. MŠ je rozdělena na dvě pracoviště Mistřín a Svatobořice. Pracoviště Mistřín je umístěno v budově ZŠ a pracoviště Svatobořice využívá prostory v části obce Svatobořice. Součástí školy je také školní družina a tělocvična. [17]

V obci Svatobořice-Mistřín fungují dvě příspěvkové **organizace** zřízené obcí. Jsou to Základní a Mateřská škola a Obecní kulturní dům. V kompetencích obce je také správa⁹ sběrného dvoru zřízeného v části obce Svatobořice. V obci také sídlí mnoho **podniků**, spolků, organizací, svazů aj., z nichž nejvýznamnějšími z pohledu velikosti a počtu pracovních míst jsou: Elektrosvit Svatobořice, a.s., Agrovit, a.s., Vinařství Josefa Dufka a Výroba knedlí s.r.o. Celosvětově známá je také dechová hudba Mistříňanka, která odtud pochází. [7]

V oblasti **dopravy** je obec Svatobořice-Mistřín značně frekventovaným územím. Z tohoto pohledu totiž obec funguje jako hlavní křižovatka mezi městy Hodonín, Kyjov a obcí Čejč, která je dopravním uzlem. Obcí prochází silnice II. třídy číslo 422 a 431. Nachází se zde také silnice III. třídy a mnoho místních komunikací. V letech 2008 - 2009 a 2012 prošly tyto silnice II. třídy celkovou rekonstrukcí. Při této příležitosti zde byly zrekonstruovány také místní komunikace a souběžně se silnicí č. 422 vybudovány nové cyklostezky skrze obec i nové chodníky. Do roku 2004 byla v obci využívána také železniční doprava. Vedle tudy železniční trať z Mutěnic do Kyjova nazývaná „Mutěnka“, která byla v roce 2012 přestavěna na cyklostezku. Územím obce tedy prochází také velké množství turistických i vinařských stezek a nově vybudované cyklostezky. [15]

V obci Svatobořice-Mistřín nechybí ani zdravotní středisko a lékárna. Za **kulturou** se zde dá vyrazit do knihovny, barokního kostela Navštívení Pany Marie z roku 1743, místního kulturního domu či areálu jednoty Orel, kde se pořádají různé společenské akce a festivaly. Za pozornost stojí také mnoho soch, kapliček, památníků a zvonice se slunečními hodinami. Ke **sportu**, odpočinku, či jinému využití **volného času** tu slouží fitness centrum, tenisové kurty, fotbalové hřiště, dětská hřiště, petangové hřiště, tělocvična, kuželna, sokolovna, dvě hasičské zbrojnice, penziony, restaurace a v neposlední řadě velké množství vinic a vinných sklípků. [7]

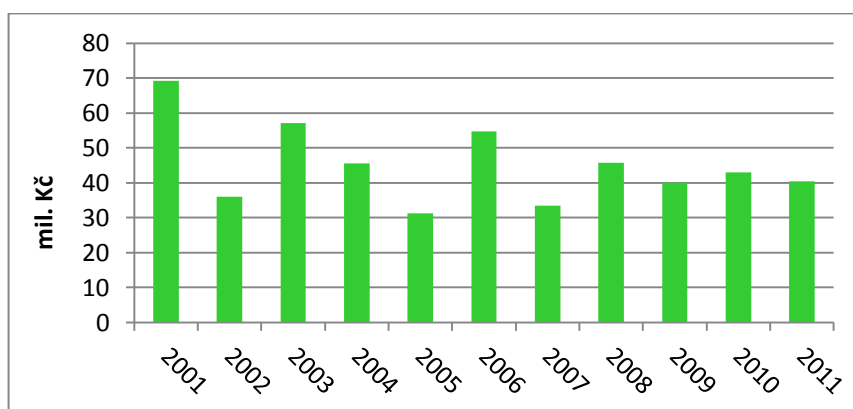
⁹ Ve sběrném dvoru pracují zaměstnanci obecního úřadu a obec je vlastníkem tohoto zařízení. Na základě smlouvy spolupracuje obec při likvidaci odpadu s firmou EKOR s.r.o.

6 ANALÝZA MUNICIPALNÍCH PŘÍJMŮ OBCE SVATOBOŘICE-MISTRÍN

V této kapitole bude nejprve analyzována struktura příjmů obce. Posléze bude pomocí regresní analýzy a analýzy časových řad provedena analýza municipálních příjmů obce Svatobořice-Mistřín v období 2001 – 2011. Tato analýza bude zaměřena na analýzu trendu vybraných jednotlivých příjmů a její součástí bude také odhad příjmů na období následujících dvou let.

6.1 Struktura příjmů obce

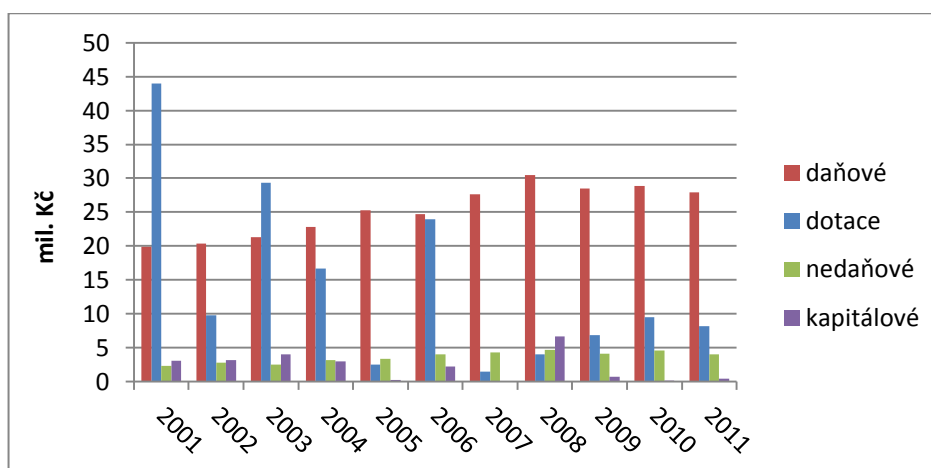
Rozpočtové příjmy obce Svatobořice-Mistřín prošly za období jedenácti let mnoha patrnými i menšími změnami (viz obrázek 5). Ze začátku období mají příjmy skokový charakter, ke konci už jsou spíše vyrovnané. V roce 2001 byly příjmy do rozpočtu obce nejvyšší za celé sledované období, což bylo zapříčiněno dotacemi od státu na rekonstrukci a přístavbu ZŠ. Také vysoké rozpočtové příjmy v letech 2003 a 2004 jsou tvořeny převážně dotacemi a daňovými příjmy, které byly z části ovlivněny novým RUD. V letech 2002, 2005, 2007 tvořily největší část rozpočtových příjmů, příjmy daňové, dotace a jiné příjmy zde byly zanedbatelné – pokles v příjmech. V období 2008 – 2011 tvoří největší podíl na rozpočtových příjmech obce příjmy daňové ovšem s asi 20 % podílem dotací na celkových příjmech, které byly využívány především na výstavbu nového povrchu silnic II. třídy, místních komunikací, chodníků a cyklostezek. [12, 20]

Obrázek 5: Vývoj rozpočtových příjmů obce Svatobořice-Mistřín v letech 2001 -2011 (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování z dat [12]

Jak již bylo řečeno, největší část v rozpočtových příjmech obce Svatobořice-Mistřín tvoří daňové příjmy a dotace. V jakém poměru jsou však zastoupeny v jednotlivých letech a také jaký podíl oproti těmto nejvyšším příjmům tvoří i ostatní příjmy je znázorněno na obrázku 6.

Obrázek 6: Struktura příjmů obce Svatobořice-Mistřín za období 2001 – 2011 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování z dat [12]

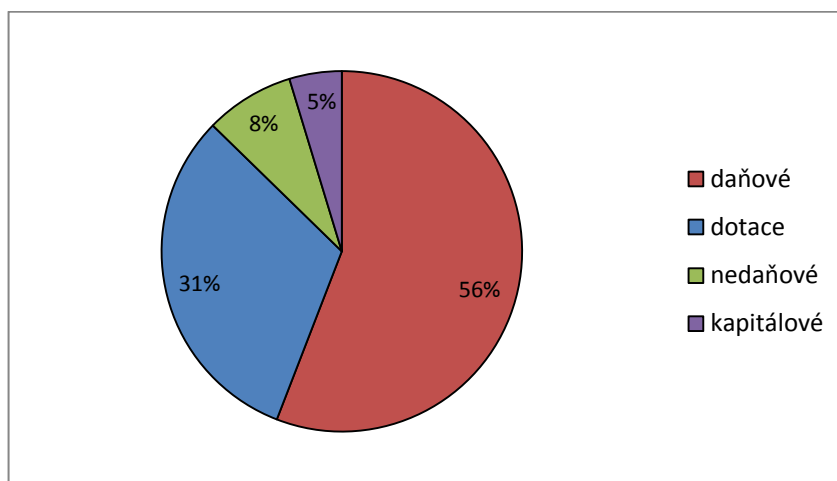
Dotace v roce 2001 tvořily v rozpočtových příjmech obce podíl přes 60 %. Největší částí z těchto dotací bylo hlavně čerpání investiční dotace od státu na dokončení rekonstrukce a přístavby ZŠ (ve výši více než 35 mil. Kč z celkových 44 mil. Kč z dotací). V roce 2002 byla v obci zahájena stavba Domu s pečovatelskou službou, která byla financována z převážné části dotacemi ze státních fondů. Současně v daném roce byla také zahájena výstavba ČOV pro DSO ČVO Mistřín, která byla financována dotacemi a transfery od krajů, členských obcí DSO a ze státních fondů. Tyto dotace a transfery byly čerpány v letech 2003 – 2004. Samozřejmě, že v obci probíhala realizace i jiných projektů avšak nejvíce prostředků z těchto dotací bylo vynaloženo na tyto dva projekty. V roce 2006 obec získala dotace a transfery od státního rozpočtu na opravu místních komunikací, chodníků, úpravu kanalizace, revitalizaci zelených ploch aj. [12, 20]

Za nárůst daňových příjmů v roce 2008 může nově schválené RUD, ale také rostoucí počet obyvatel a podnikatelů v obci, který byl však v dalších letech poznamenán ekonomickou krizí. Za povšimnutí také stojí kapitálové příjmy v roce 2008, které se vyšplhaly na 6,5 mil. Kč z celkového souhrnu 23 mil. Kč za sledovaných 11 let a to díky prodeji obecních pozemků v lokalitě „Na Pískách“. Tyto pozemky obec nechala už dříve připojit k inženýrským sítím a kanalizaci se záměrem prodat je jako stavební pozemky. [12, 20]

Souhrnné podíly¹⁰ jednotlivých druhů příjmů na celkových příjmech obce v období 2001 – 2011 ilustruje obrázek 7. Tento koláčový graf vystihuje skutečnost, že tak jako u více než poloviny všech obcí v ČR i v obci Svatobořice-Mistřín, jsou daňové příjmy největší částí

¹⁰ jedná se o součty jedenácti ročních jednotlivých rozpočtových příjmů obce za období 2001-2011

příjmů do jejich rozpočtů. Významnou část tu však tvoří také dotace, které jsou v této obci hojně využívány.

Obrázek 7: Podíly jednotlivých druhů rozpočtových příjmů obce Svatobořice-Mistřín (v %)

Zdroj: vlastní zpracování z dat [12]

6.2 Regresní analýza příjmů rozpočtu obce

K sestavení regresní analýzy a znázornění odhadu příjmů v následujících dvou letech byla vytvořena tabulka 7. Ve výpočtech je využívána polynomická regresní funkce ve tvaru $y = Ax^2 + Bx + C$, kde A , B , C jsou parametry, jejichž odhady se získají metodou nejmenších čtverců, x je tzv. nezávislá (vysvětlující) proměnná a y je tzv. závislá (vysvětlovaná) proměnná. Za nezávisle proměnnou x byly dosazeny hodnoty odpovídající pořadí roků, tedy časové jednotce, která bývá také označována, jako neznámá t . Závisle proměnná y je vyjádřením skutečných hodnot rozpočtových příjmů za období 2001 – 2011. V tabulce je také uvedeno tempo růstu. Hodnota, která přesahuje 100 %, vyjadřuje meziroční nárůst rozpočtových příjmů a hodnota menší jak 100 % odečtená od 100 %, vyjadřuje meziroční pokles rozpočtových příjmů v jednotlivých letech.

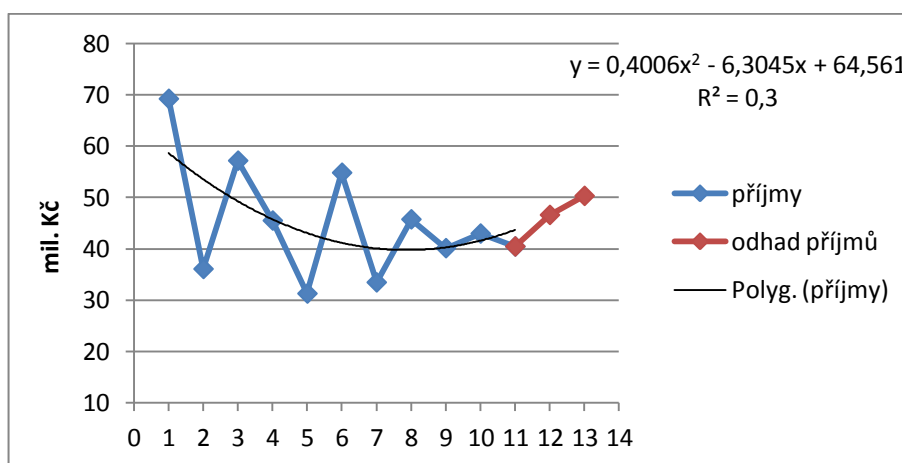
Roky 2012 a 2013 jsou odhadem rozpočtových příjmů vypočítaným pomocí regresní analýzy trendu. Polynomická regresní funkce byla zvolena na základě indexu determinace R^2 . Sestavený polynomický trend je ve tvaru $y = 0,4006x^2 - 6,3045x + 64,561$. Hodnota indexu determinace R^2 je 0,3. Průměrné tempo růstu za sledované období 2001 – 2011 je vyjádřeno hodnotou -5,2 %.

Tabulka 7: Rozpočtové příjmy (v mil. Kč) a tempo růstu (v %) v jednotlivých letech za období 2001 – 2011 a jejich odhad na další dva roky

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
x	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
y	69,211	36,075	57,165	45,497	31,283	54,815	33,458	45,736	40,122	42,969	40,454	46,596	50,307
tempo růstu		-47,9	58,5	-20,4	-31,2	75,2	-39,0	36,7	-12,3	7,1	-5,9	15,2	8,0

Zdroj: vlastní zpracování z dat [12]

Polynomický model regresní analýzy a regresní křivka jsou znázorněny na obrázku 8. Počáteční část trendu (modrá) zastupuje skutečné hodnoty a další část trendu (červená) vyjadřuje vývoj rozpočtových příjmů na roky 2012 a 2013 a je odhadem regresní analýzy. Tento odhad odpovídá částce budoucích příjmů, která je vzhledem ke skutečným údajům z minulých let nejpravděpodobnější.

Obrázek 8: Polynomický trend rozpočtových příjmů pro období 2001 - 2011 a odhad regresní analýzy těchto příjmů na roky 2012 a 2013 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování z dat [12]

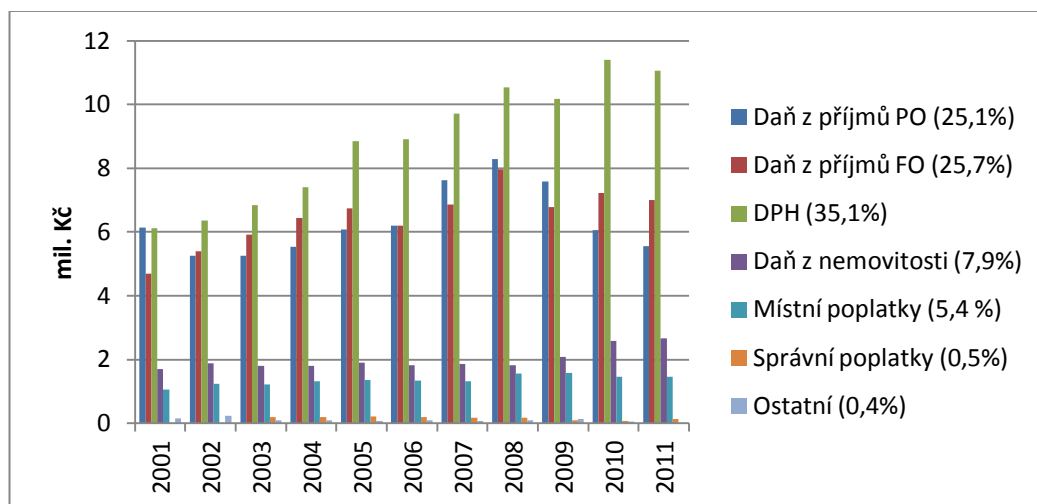
Na obrázku 8 lze zpozorovat klesající a ke konci sledovaného období mírně rostoucí polynomický trend a tím ovlivněnou trendovou křivku, která od roku 2009 mírně stoupá a je ilustrací předpokladu vyšších příjmů v letech 2012 (46,596 mil. Kč) a 2013 (50,307 mil. Kč) než v letech předchozích. Také hodnota rozpočtových příjmů v těchto letech je vyšší než průměrná hodnota příjmů za celé sledované období (tj. 45,162 mil. Kč).

6.3 Daňové příjmy obce

Daňové příjmy jsou nejstálější a každoročně se opakující složkou rozpočtových příjmů obce. U většiny obcí, stejně jako v obci Svatobořice-Mistřín, tvoří daňové příjmy více jak polovinu celkových příjmů. Mohou se také nazývat jako příjmy plánovatelné a obec je tudíž, jako část svých příjmů, pro každé rozpočtové období očekává.

6.3.1 Struktura daňových příjmů obce

Daňové příjmy obce mají sice každoročně se opakující charakter, avšak v každém rozpočtovém období nemají stejnou výši (viz obrázek 9). Mění se také výše jednotlivých druhů daňových příjmů a v některých letech také jejich složení. Tato skutečnost je totiž ovlivněna mnoha faktory.

Obrázek 9: Struktura daňových příjmů obce Svatobořice-Mistřín za období 2001-2011 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování z dat [12]

Jak lze vidět na obrázku 9, sdílené daně (DPH, Daň z příjmů FO a PO) jsou objemově největší složkou daňových příjmů obce. Procentuální hodnoty v závorkách udávají, jakou částí se podílí jednotlivé druhy daňových příjmů na celkových daňových příjmech v souhrnu za sledované období 11 let. DPH je z těchto druhů nejvýnosnější daní, která má rostoucí charakter (výše ostatních sdílených daní spíše stagnuje). Je tomu díky zvyšujícímu se podílu DPH na celostátním výnosu a v minulých letech také rostoucí výši celostátně vybraného výnosu z DPH. Zajímavé jsou také hodnoty u místních poplatků a daně z nemovitosti, jejíž výše od roku 2008, kdy byla provedena změna v zákoně o dani z nemovitosti, roste.

6.3.2 Místní poplatky

Důležitým druhem daňových příjmů jsou místní poplatky, které může zastupitelstvo v obci zavést. Ze seznamu zveřejněného v zákoně číslo 565/1990 Sb., o místních poplatcích ve znění pozdějších předpisů, si může každá obec vybrat poplatky, které chce a může na svém území zavést. V obci Svatobořice-Mistřín jsou to: [7, 12]

- poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů;

- poplatek ze psů;
- poplatek za užívání veřejného prostranství;
- poplatek ze vstupného (v období 2001 – 2009);
- poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj (do roku 2012).

Nejvýnosnější z místních poplatků je v obci Svatobořice-Mistřín poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Výnos z něj činí až 90 % z celkového výnosu ze všech místních poplatků.

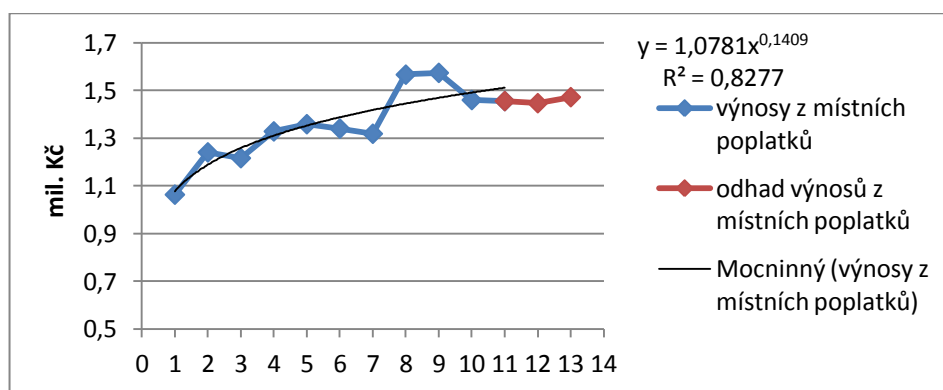
V tabulce 8 jsou vypsány hodnoty výnosů z místních poplatků v jednotlivých letech za období 2001 – 2011, odhad těchto výnosů na další dva roky a meziroční tempo růstu. Pro výpočet odhadu výnosů z místních poplatků byla použita mocinná regresní funkce ve tvaru $y = Ax^B$. Výpočetní vzorec mocinného trendu má tvar $y = 1,0781x^{0,1409}$ a index determinace R^2 , vyjadřující vhodnost zvolené trendové funkce, má hodnotu 0,8277. Průměrné tempo růstu za sledované období 2001 – 2011 je 3,2 %, což značí, jak je také z obrázku 10 zřejmé, trend mírného růstu výnosů z místních poplatků.

Tabulka 8: Výnosy z místních poplatků (v mil. Kč) a tempo růstu (v %) v jednotlivých letech za období 2001 – 2011 a jejich odhad na další dva roky

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
x	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
y	1,064	1,241	1,217	1,329	1,359	1,341	1,319	1,567	1,574	1,460	1,456	1,447	1,473
tempo růstu		16,6	-2,0	9,2	2,3	-1,4	-1,6	18,8	0,5	-7,2	-0,3	-0,6	1,7

Zdroj: vlastní zpracování z dat [12]

Mocinný model regresní analýzy a regresní křivku ilustruje obrázek 9. Z něj vyplývá, že mocinný trend je rostoucí a výnosy z místních poplatků mají také rostoucí charakter s mírným poklesem na konci sledovaného období. Do odhadu výnosů z místních poplatků již nebyl započítán poplatek za výherní hrací automat, který byl od roku 2012 zrušen, což mírně ovlivnilo sklon křivky a mírnější nárůst těchto výnosů. Prudký nárůst výnosů v roce 2008 a jejich následovně kolísání je důsledkem schválení zvýšení vybírané částky za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů v roce 2008 a následně změnami výše tohoto poplatku [20].

Obrázek 10: Mocninný trend výnosů z místních poplatků v období 2001 - 2011 a odhad regresní analýzy těchto výnosů na roky 2012 a 2013 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování z dat [12]

6.3.3 Daň z nemovitosti

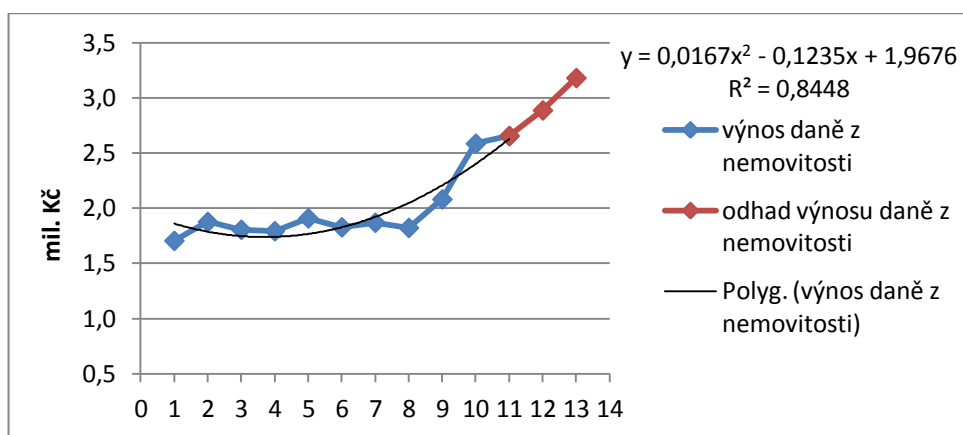
Z pohledu daňových příjmů obce je zajímavou položkou daň z nemovitosti. Tato daň je svěřenou daní obce, a tudíž se celý její výnos stává příjmem do obecního rozpočtu. Výnosy daně z nemovitosti za období 2001 – 2011 a jejich odhad na období následujících dvou let je uveden v tabulce 9. Výpočetní vzorec tohoto polynomického trendu má tvar $y = 0,0167x^2 - 0,1235x + 1,9676$ a hodnota indexu determinace je 0,8448. Průměrné tempo růstu za sledované období je vyjádřeno hodnotou 4,5 %, znamenající mírný nárůst výnosů daně z nemovitosti.

Tabulka 9: Výnos z daně z nemovitosti (v mil. Kč) a tempo růstu (v %) v jednotlivých letech za období 2001 – 2011 a jejich odhad na roky 2012 a 2013

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
x	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
y	1,705	1,877	1,806	1,793	1,909	1,828	1,870	1,823	2,081	2,586	2,655	2,887	3,181
tempo růstu		10,1	-3,8	-0,7	6,5	-4,3	2,3	-2,5	14,2	24,2	2,7	8,8	10,2

Zdroj: vlastní zpracování z dat [12]

Na obrázku 11 je graficky znázorněn lineární trend výnosů daně z nemovitosti, který má ve sledovaném období 2001 – 2011, stagnující a konci tohoto období rostoucí charakter. Odhad těchto výnosů v dalších dvou letech 2012 (2,887 mil. Kč) a 2013 (3,181 mil. Kč) ukazuje prudký nárůst v období následujících dvou let.

Obrázek 11: Polynomický trend výnosů daně z nemovitosti za období 2001 - 2011 a odhad regresní analýzy těchto výnosů na roky 2012 a 2013 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování z dat [12]

Při detailnějším pohledu lze zpozorovat do roku 2008 stagnující vývoj výnosu daně z nemovitosti. V letech 2009 a 2010 tento výnos rapidně vzrostl a v roce 2011 byla tato částka vyšší o bezmála 850 tis. než v roce 2008, což představuje 31 % nárůst výnosů daně z nemovitosti od roku 2008. Tak razantní nárůst těchto výnosů byl způsoben novým zákonem o dani z nemovitosti v roce 2008, který způsobil vydávání obecně závazných vyhlášek v obci, platných v letech 2009 – 2011. V těchto vyhláškách byly postupně zvyšovány obecní koeficienty, místní koeficient však není v obci dodnes zaveden. Dalším faktorem pro tak markantní růst těchto výnosů bylo také už zmíněné budování nových lokalit pro výstavbu nových domů a z nich a těchto pozemků právě plynoucí daně z nemovitosti.

6.4 Regresní analýza daňových příjmů obce

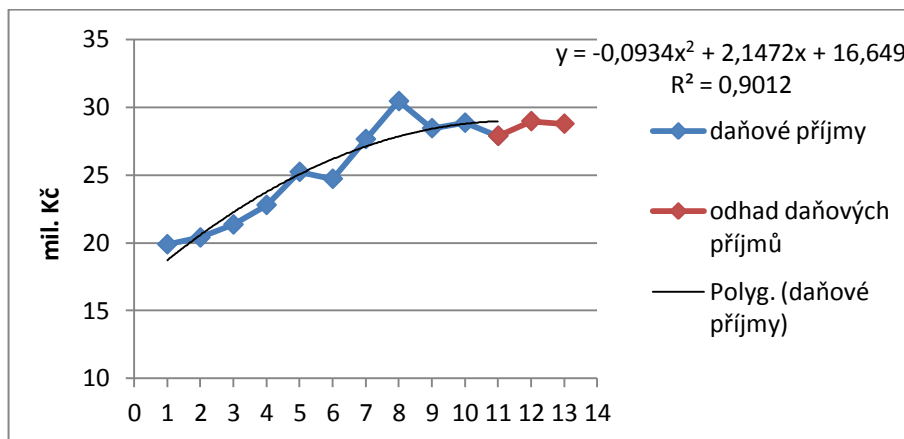
K vytvoření regresní analýzy daňových příjmů obce Svatobořice-Mistřín je níže vytvořena tabulka 10, ve které jsou uvedeny daňové příjmy obce za jednotlivé roky ve sledovaném období 2001 – 2011 a tempo růstu. Také je zde uveden výsledek odhadu daňových příjmů na období dalších dvou let, který byl vypočten pomocí polynomického trendu. Výpočetní vzorec pro regresní analýzu trendu je $y = -0,0934x^2 + 2,1472x + 16,649$ a index determinace R^2 , vyjadřující vhodnost trendové funkce je 0,9012. Průměrné tempo růstu za sledované období 2001 – 2011 je vyjádřeno hodnotou 3,4 %.

Tabulka 10: Daňové příjmy (v mil. Kč) a tempo růstu (v %) v jednotlivých letech za období 2001 – 2011 a jejich odhad na roky 2012 a 2013

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
x	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
y	19,885	20,383	21,344	22,784	25,222	24,711	27,641	30,438	28,443	28,844	27,879	28,960	28,771
tempo růstu		2,5	4,7	6,7	10,7	-2,0	11,9	10,1	-6,6	1,4	-3,3	3,9	-0,7

Zdroj: vlastní zpracování z dat [12]

V tabulce 10 si lze všimnout, že nejnižší daňové příjmy zaznamenala obec v roce 2001 a dále tyto příjmy spíše kolísaly s meziročními změnami 1 – 3 mil. Kč. Odhad daňových příjmů v roce 2012 je vyjádřen vyšší hodnotou (28,960 mil. Kč) než v předchozích 11 letech, poté v roce 2013 mírně klesá (28,771 mil. Kč), avšak pořád tato hodnota patří mezi nejvyšší za sledované období 2001 - 2011. Tyto změny a také jejich odhad jsou přehledně ilustrovány na obrázku 12.

Obrázek 12: Polynomický trend daňových příjmů za období 2001 - 2011 a odhad regresní analýzy těchto příjmů na roky 2012 a 2013 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování z dat [12]

Z obrázku 12 vyplývá, že polynomický trend má rostoucí charakter. Křivka daňových příjmů zaznamenává výrazný růst v letech 2007 a 2008, kdy se viditelně zvyšovaly příjmy z DPH a v roce 2008 byl ještě zaznamenán značný nárůst ve výnosech z místních poplatků, (viz předchozí kapitoly). Odhad daňových příjmů na období 2012 - 2013 vyjádřen červenou křivkou naznačuje růst těchto příjmů. Toto může být však zkresleno, protože výši daňových příjmů, jak již bylo výše uvedeno, ovlivňuje několik faktorů – legislativa (např. novela RUD v roce 2013), počet fyzických a právnických osob majících sídlo v obci, výše příjmů z místních a správních poplatků, daň z majetku aj.

ZÁVĚR

Příjmy jsou důležitější stranou rozpočtu, protože bez nich nemůže obec plánovat své výdaje. **Cílem této bakalářské práce bylo provést analýzu municipálních příjmů obce Svatobořice-Mistřín v období 2001 – 2011 a vypočítat jejich odhad na období následujících dvou let s využitím regresní analýzy a časových řad.**

Práce se nejprve zabývala strukturou veřejné správy, fiskálním federalismem, územní samosprávou a rozpočtem s rozebráním jednotlivých druhů příjmů obce a s daňovými příjmy souvisejícím rozpočtovým určením daní. Dále byly definovány statistické teorie, ze kterých vychází analýza municipálních příjmů – regrese a časové řady. Následující kapitola byla věnována charakteristice obce Svatobořice-Mistřín. V závěrečné části práce byla provedena samotná analýza municipálních příjmů, obsahující analýzu rozpočtových příjmů, daňových příjmů, výnosů z místních poplatků a z daně z nemovitosti. U těchto druhů příjmů byl také vypočítán odhad na období 2012, 2013 a uvedeno tempo růstů v jednotlivých letech.

Z vypracované analýzy lze vyvodit, že největší složkou rozpočtových příjmů obce Svatobořice-Mistřín jsou právě daňové příjmy, které tvoří v průměru za sledované období 56 % z celkových rozpočtových příjmů. Nejvýnosnější daní za sledované období byla daň z přidané hodnoty s podílem 35,1 % a další sdílené daně, které tvořily v souhrnu včetně DPH 85,9 % z celkových daňových příjmů obce. Značnou, i když v porovnání se sdílenými daněmi menší složkou, je také daň z nemovitosti (7,9 %) a místní poplatky zavedené v obci (5,4 %). Platný zákon o RUD, výše vybírané částky na místních a správních poplatcích, daň z majetku aj. jsou okolnosti, které však ovlivňují výši daňových příjmů obce.

Podle provedené regresní analýzy mají daňové příjmy v obci Svatobořice-Mistřín rostoucí charakter a svého maxima dosáhly v roce 2008, kdy vešla v platnost novela zákona o RUD avšak zásadní byl rapidní růst výnosů z místního poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Tento místní poplatek vzrostl oproti roku 2007 o 26,5 %, což vyjadřuje částka 293 120 Kč. Značný nárůst v letech 2009 (o 14,2 %) a 2010 (o 24,2 %) se vyskytl také u daní z nemovitosti, který však neměl až tak velký vliv na celkové daňové příjmy. Odhad daňových příjmů na další dva roky ukazuje opět nárůst ale spíše mírnějšího charakteru s meziročním růstem max. 3,9 % a stagnací.

Významnou složkou rozpočtových příjmů v obci Svatobořice-Mistřín tvoří také dotace, které obec intenzivně využívá. Tvoří přibližně 31 % z celkových příjmů obce za sledované

období jedenácti let. Obec chce pro své občany zabezpečit pěkné, příjemné, pohodlné, bezpečné a účelně využitě prostředí např. opravou pozemních komunikací, výstavbou nových chodníků, cyklostezek, výsadbou nové zeleně, přístavbou nové školy, vybudováním dvou hřišť aj., na které tyto dotace využívá.

Právě v důsledku čerpání dotací měly také rozpočtové příjmy obce kolísavý charakter s velkými výkyvy. Odhad rozpočtových příjmů na následující období dvou let předpokládá růst v hodnotách, které se pohybují nad průměrnou hodnotou (45,2 mil. Kč) těchto příjmů za sledované období 2001 – 2011. V roce 2012 by měla jejich výše dosáhnout až 50 mil. Kč. Tento odhad je však ovlivněn daňovými příjmy, které jsou ovlivněny mnoha faktory a výší získaných dotací v dalších letech.

Tato práce je shrnutím a vysvětlením zavedeného finančního systému územní samosprávy v ČR, strukturou municipálních příjmů a rozpočtů, a díky použití statistických metod jsou zde uvedeny i odhady vybraných příjmů obce Svatobořice-Mistřín pro následující období 2012 - 2013.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] CYHELSKÝ, L. Základy statistiky. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2009. 163 s. ISBN 978-80-7408-013-5
- [2] Databáze demografických údajů za obce ČR. In: Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: http://www.scitani.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_lide
- [3] HANZLOVÁ, O. Příspěvky a dotace poskytované podle ČÚS 703 – transfery. In: Účetnictví, daně a mzdy v příspěvkové organizaci: Zúčtovací vztahy [online]. 2011 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: [http://www.dashofer.cz/download/ukazky/NO_Transfery_\(PO\).pdf?wa=wa](http://www.dashofer.cz/download/ukazky/NO_Transfery_(PO).pdf?wa=wa)
- [4] HINDLS, R. Metody statistické analýzy pro ekonomy. 1. vyd. Praha: Management Press, 1997. 249 s. ISBN 80-85943-44-1
- [5] HINDLS, R. Statistika pro ekonomy. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
- [6] KUBANOVÁ, J. Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi. 3. vyd. doplněné. Bratislava: Statis, 2008. 247 s. ISBN 978-80-85659-47-4.
- [7] Obec Svatobořice-Mistřín [online]. 2013 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.svatoborice-mistrin.cz/>
- [8] PAŘÍZKOVÁ, I. Finance územní samosprávy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 238 s. ISBN 978-80-210-4511-8.
- [9] PEKOVÁ, J. Finance územní samosprávy: Teorie a praxe v ČR. 1. vyd. Praha: Walters Kluwer, 2011. 587 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
- [10] PEKOVÁ, J. Hospodaření a finance územní samosprávy. 1. vyd. Praha: Management Press, 2004. 375 s. ISBN 80-7261-086-4.
- [11] PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009. 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.
- [12] Rozpočet obce: *Svatobořice-Mistřín* [online]. 2012 [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.rozpocetobce.cz/seznam-obci/586625-svatoborice-mistrin>

- [13] Sbírka zákonů: ZÁKON ze dne 29. června 2000 o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). Sagit: nakladatelství ekonomické a právní literatury Ostrava [online]. 2000 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb00243&cd=76&typ=r>.
- [14] Sbírka zákonů: ZÁKON ze dne 6. prosince 2007, kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů. Sagit: nakladatelství ekonomické a právní literatury Ostrava [online]. 2007 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb07377&cd=76&typ=r>.
- [15] Silniční a dálniční síť. Ředitelství silnic a dálnic [online]. 2013 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: http://www.rsd.cz/sdb_intranet/sdb/img/kraje/jm.png
- [16] Základní informace o vybraných územních celcích podle SLDB 2011. Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.scitani.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/12000-13>
- [17] Základní škola a mateřská škola Svatobořice-Mistřín [online]. 2013 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: http://www.zssvatoborice-mistrin.cz/viewpage.php?page_id=6
- [18] Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. Sagit: nakladatelství ekonomické a právní literatury Ostrava [online]. 2007 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: http://www.sagit.cz/pages/zpravodajtxtanot.asp?cd=76&typ=r&zdroj=../_anotace/sb07261b.
- [19] Zákon č. 295/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 370/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
- [20] Zpravodaj obce Svatobořice-Mistřín v letech 2001 - 2012

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Členění na běžný a kapitálový rozpočet a jejich hlavní kategorie

Příloha A

Členění na běžný a kapitálový rozpočet a jejich hlavní kategorie.

PŘÍJMY	VÝDAJE
<p>Běžné: <u>daňové</u></p> <ul style="list-style-type: none">- svěřené daně- sdílené daně- místní poplatky- správní poplatky <p><u>nedaňové</u></p> <ul style="list-style-type: none">- uživatelské poplatky za služby- příjmy z pronájmu majetku- příjmy od organizačních složek a příspěvkových organizací- zisk z podnikání- dividendy akcií, přijaté úroky- ostatní <p><u>přijaté transfery</u></p> <ul style="list-style-type: none">- běžné dotace ze státního rozpočtu- běžné dotace ze státních fondů- od územních rozpočtů- ostatní běžné příjmy <p>Kapitálové</p> <ul style="list-style-type: none">- z prodeje majetku - nemovitého a movitého dlouhodobého majetku- z prodeje akcií a majetkových podílů- kapitálové přijaté dotace z rozpočtové soustavy- přijaté úvěry- příjmy z emise komunálních obligací- přijaté splátky půjček- dary na investice- přebytek běžného rozpočtu	<p>Běžné:</p> <ul style="list-style-type: none">- mzdy a platy- povinné pojistné za zaměstnance- materiálové- energie, nájemné- sociální dávky- na podnikání- placené úroky- všeobecné veřejné služby- veřejný pořádek (policie, hasiči apod.)- vzdělání- péče o zdraví- komunální služby- placené úroky- dotace vlastním organizačním složkám a jiným subjektům- neinvestiční příspěvky příspěvkovým organizacím- ostatní (poskytnuté dary, placené pokuty apod.) <p>Kapitálové</p> <ul style="list-style-type: none">- na pořízení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku- na nákup cenných papírů- na kapitálové dotace poskytnuté organizačním složkám a různým subjektům- na investiční příspěvky příspěvkovým organizacím- poskytované střednědobé a dlouhodobé půjčky- splátky půjček- krytí deficitu běžného rozpočtu

Zdroj: upraveno podle [10, 11]